

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИН БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫН ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

№ 23 (2197). 1951 ч. февраль 4, воскресенье | Өрттөз 20 көп.

Колхозтарның өтчөт-соңгулда хуралдары

Дайын соолундеги сталинчы беш чылды колхозчу көдө, бүгү чурт улугу алдарлыг чедишинер-биле доос-кан. Дайынынч көдө ажил-агылга чедирген аар-берге когаралдарын кыска куусаада узуткаан. Колхозтар органи-зас, ажил-агый талазы-биле быжыккан болгаш чаа күчүлүг көдүрүлүшкүнүнү ордуна бүзүрөлдүн-биле кирген. Чер ажалдын техниктиг чепселешини өлүп, бир дугаар череннч хой сангыг чаа тракторларын, комбайнларын болгаш өскө-даа көдө ажил-агыйнч машиналарын алган. Көдө ажил-агыйнч продукциянын нити чымдазы бир муң тос чус дортен тос чылда-да дайын мурундаагызындан ашкан.

Социалистик көдө ажил-агый беш чылды соолгу чылмы-эрткен бир муң тос чус бежен чылда онза улуг чедиш-кинерин чедиш алган. Бистич көдө-нч ол хире кызыл-тасты, хөвөнч, чигир сөкселзин болгаш өскө-даа проду-кттарын кажан-даа бүдүрүп үндүрү-п өскөн. Колхозтарда нитинич мал-уу-дун баш саны дык хой өскөн. Бойдус артылганынч болгаш чер ажилынч культураны бидеринич талазы-биле ажалдар кажангызындан-даа артык калбарган.

Көдө ажил-агыйнч хөгжүдөзінде коммунизмич улуг тудугларынч ду-гаарында совет чазактынч төөгүтүг доктаалдары чаа чырыкыланч армынч ажалдыг турар. Колхозтарнч хөгжү-дө-рине болгаш быжыкларыга биче кол-хозтарнч улгатыр катыштары онза укур-дузалыг болуп турар. Бистич кө-дө ажил-агыйнч бодунуң оон ыдай хөгжүдөзінде ыдыг таарымчалыг бай-далды амгы үдеген ышкаш кажан-даа тургуспаан турган.

Чедиш алган чедишкннерге, совет күрүнүнч дузаламчызыга даянгаш чо-циалистик көдө ажил-агый 1951 чылда чер ажилынч болгаш мал ажилынч продукциянын бидеринич оруктарынч бурунга чаа базымнч кылдыр. Колхозчуларнч политиктиг болгаш бү-дүрүлгелиг иделенинч көдүрүренич база колхозтарнч организас, ажил-аг-ыйнч быжыкларынынч политиктиг ажил-агыйнч чугула демиселдинч моон соң-гааргы хемчеглери болса, 1950 чылдыг ажил-агыйнч чорудулганынч түнөдө-ринч талазы-биле колхозчуларнч өтчө-түг база өтчөт-соңгулдалыг хуралдарынч чорудары болур.

Өтчөтүг база өтчөт-соңгулда ху-ралдарынч чорудары колхозтарнч амды-ралында улуг болушкун болур. Ол ху-ралдар бистич көдө-нч улуг-улуг че-дишкннерин, оң моон соңгааргы кы-зыгаар чок перспективалыг хөгжүдө-зин херек кырыга тодоргай көргүзүп ту-рар. Көдө ажил-агыйнч бүгү чедиш-кинеринч үндөзүнч болса, колхозчу тургузугунч артык күштүүдө, совет күрүнүнч канчаар-даа аажок дузалам-чызында болгаш большевик партиянынч мергендилгиг удуртулганында деп чү-вени эр, херэжен колхозчу бүрүзү база катап бүзүрөп турарлар.

Өтчөт-соңгулда хуралдарынч белет-кели болгаш ону чорудары — чер-чер-нич партия болгаш совет организация-ларынынч чугула иччэнгейинч салыр херэ болур. Колхозтарнч ажил-агый-чорудгаларынч, түнөдө-ринч үндүрениге дузалашышаан, оң-биле кады колхоз-тарнч кол иччэнгейинч бар турар ма-териалдыг болгаш күш-ажылдыг кур-ла-варларынч бүрүн болгаш шын ажил-а-ларынчч утлаар, моон соңгаар көдө ажил-а-гыл культуруларынч дүжүттүн биде-ринич ажилталышпаан иштинч кур-ла-варларынч ибилжастаар, нитинич мал ажилынч хөгжүдөр, күрүне мурунга хүдээлелеринч чогуур өйүдө күүседир, колхозтарнч нигилисттеринч байла-ктарынч өстүрөр болгаш колхозчуларнч материалдыг чаагай амдыралын биде-дер хүдээлелгин.

Көдө ажил-агый культуруларынч нити чымдазынч болгаш дүжүттү-нүч планынч түүседиринч, нитинич мал ажилынч хөгжүдө-ринч болгаш кү-рүне мурунга хүдээлелеринч талазы-биле чүнү кылганыл, чүнү кылмып тура-рыл? агротехниканынч децелинч биде-ринич, колхозчу бүдүрүлгеге мурунч дузаламчызы болгаш эртемнич че-дишкннерин ажилгаларына чүнү кыл-ганыл, чүнү кылмып турарыл? күш-ажылдыг сагыла-чурумунч быжык-ла-рында, күш-ажылдыг бүдүрүчүлүгү бидеринче, машиналарынч болгаш тыр-тар динг күштеринч бүрүн ажилгалары-га болгаш нитинич өнүч-хөрөңгизинч камгаларына чүнү кылганыл, чүнү кылмып турарыл? ашка-хөренги чырыг-далынч сметаынч болгаш күш-хүннеринч чырыгдарынч планын, бүдүрүлгенин, культура-амдыралдынч тудугтарынынч

планы канчаар күүсетинип турарыл?

Во бүгү айтыргалар колхозтарынч өтчөтүг болгаш өтчөт-соңгулда ху-ралдарынч төп иччэнгейинч турар укур-луг.

Улгатыр катышкан колхозтарга ху-ралдарынч чорудары чер-чернч партия, совет организацияларынынч харысалга-зы онза улуг болур. Оларынч дүрген бы-жыкларынынч талазы-биле хуралдарга күш-ажылдыг организациянынч ажики-деринич, бүдүрүлге бригадаларынч бы-жыкларынынч, мал ажилынч фермаларынч шын тургузарынч, чер башкарма-газынч чорударынч, тарылганың болгаш чөмич элдештирилгезинч шингээ-ринич, тракторларынч, комбайнларынч болгаш өскө-даа машиналарынч биде-диг тургумелиг ажилгаларынч, үчөт болгаш өтчөт ажилдарын чорумчулугу үдө тургузарынч айтыргаларын кал-ба-биле чугаалажыр.

Өтчөтүг болгаш өтчөт-соңгулда ху-ралдарынч чедишкннеринч болуу аңаа чогуур өйүдө белеткелдендинч улугу-биле хамааржыр. Хуралдар чер болган-га февральдынч 20-ге чедир болуунч барымдалаш, ам доран оларынч эрти-ренинч календарлыг планынч бадылар, колхозтар даргаларынч болгаш ревизия комиссияларынч, ол ышкаш кол-хозтарнч ажил-агый чорудгаларынч түнөдө-ринч чорударынч хама-арылгалыг өскө-даа ажалдакчыларынч сургаалдыг чөвүлө хуралдарынч чору-дар.

Чер-чернч партия болгаш совет ор-ганизацияларынынч сорулгалы — эртен чылдынч частыргаларынч болгаш чет-пестеринч запатлашкыннч болдурбас, эртен чылда элзөн хой районларынч колхозтарынга хуралдарынч организас чок чорудуп, колхозтарынч эзелтеги сорулгаларынч болгаш чыла өтчөтүгүнч бүгү тала-биле иделенип чугаалажыла чок эртрирп турганар. ыңчанч колхозчуларынч ортузунга өтчөтүг болгаш өтчөт-соңгулда хуралдарынч сорулгаларынч дуайында малбак табылбыр ажалдарынч организастаар, хуралдарынч каа болурун болгаш хү-нүнч колхозчуларга чогуур өйүдө дү-надыр, бүгү колхозчуларынч бүрүн келиринч чедиш алыр, колхозтар баш-таар черлеринч, колхозтар даргалары-нынч, ревизия комиссияларынынч, бри-гадирлеринч болгаш ферма эргелекчи-леринч ажилында четпестеринч дугай-ында малбак шүгүмчүлөдиг хандырар укурлуг. Машина-трактор ставциялары-нынч директорлары болгаш өскө-даа баштаар ажалдакчылар боттарынынч ажалдап берип турар колхозтарынч хуралдарынч олуржуу тергинч чугу-ла болур.

Өтчөт-соңгулда хуралдарынч белет-келинч болгаш ону чорударынч обла-старынч, крайларынч, республикаларынч болгаш районларынч парлагаларынч улуг ролду ойнаар. Аңаа ху-ралдарынч эртиренинч, оң чоруп турары-нынч болгаш артельдер уставынч ду-гайында чүүлдеринч база консултация-ларынч, сүмелеринч парлан, четпестеринч шүгүмчүлөвшишаан, эң эки дуржул-галарынч непередип, оң-биле солунар чер-черде партиянынч, советнич ажил-а-гылчыларынга, колхозтарынч удурту-чуларынга болгаш бүгү колхозчуларга хуралдарынч биде-дендедиг эртри-рениге улуг дузаны бээр.

Өтчөт-соңгулда хуралдарынч эң чугула сорулгалы — политиктиг болгаш ажил херек кырына хынатпаан кө-дө ажил-агый талазы-биле ортумак болгаш дээди эртемниг, а бир эвес ын-дыг ижилер тывалбас болса, артельч улуг ажил-агыйнч баштап шыдаар ор-ганизасчы, дуржулгалыг, көдө ажил-а-гылынч эки билер, практиктиг кнжи-леринч колхозтарынч даргаларынга деп-шидери чугула.

Колхозтарынч өтчөтүг болгаш ө-тчөт-соңгулда хуралдары Эвилелешинч болгаш автономнуг республикалар Дээди Советтеринч сонгулдаларынч белеткели-биле кады чоруп турар. Соң-гулда кампаниянынч чоруп турары-биле көдөдө политиктиг ажалдар үргүлчү өлүп, көдө ажил-агыйнч ажил-ишчи-леринч патриоттуг иделкенинч көдүрүлү, час-сы тарылганынч белеткелч үлгө-дөлүг чорудар дээш социалистиг чарыш калбарып турар. Колхозтарда өтчөтүг болгаш өтчөт-соңгулда хуралдары соци-алистиг көдө ажил-агыйнч моон соң-гаар чечектелдеринич херэ болуп, колхозчу тараачынар большевик пар-тиянынч болгаш совет чазакты, колхозчу тургузугунч үндөзлекчизи, совет улустунч улуг баштынчымы болгаш башкызы эш Сталиннч дескндир сы-ры катышпал турарлар.

(«Правданың мурунку чүүлү».)

1951 чылдын февраль 18—РСФСР-нин Дээди Совединге сонгулдаларнын хүнү.

Социалистиг чарышты улам-на калбартып тургаш, бүгү улус-туң байырлалынынч хүнү февраль 18-не күш-ажылчы үрө-түңнөлдиг чаа-чаа чедишкннер-биле ужуражылыңар!

Соңгулдаларга алдар кылдыр Колхозтар тудугларында

Бызаңчылыр алган хүлээлгелерин боттандырып турар

Сесерлигге «Баян-Хем» көдө ажил-агый артели Кызыл районнч анык колхозтарынынч бирээзи. Кызымат күш-ажылдыг түнөдө артельдинч төвү колхозчу чаа суур кылдыр калбарып турар. «Баян-Хем» колхоз организастатын-ганьдан бээр үш-ле чылды иштинде социалистиг сууржулга талазы-биле биче эвес көргүзүлгелриг болган. Артельди шкөөлөздө болгаш нити тудуг-ларында аңгыда чүгүлө туртталга ба-жыңыры безин 30 хире кылдыган. Колхозчу өргөлөринч ам 80 хуузун ба-жыңарлыг. РСФСР-нин Дээди Советинге сонгу-далар чорудар дугайын танышкан нити хуралынч колхозчулар чаа боттуг хүлээлгелерин алганар. ылаңды комму-нист М. Шогдуптунч тудуг бригадазы сонгулдалар хүнүнч аадар болдуруп, февраль 18-ге чедир туртталганынч 2 боюнчанынч база 300 хой кирер ажа-жанынч кылып алырынч таңгыраглаан-ар. Төрзөн чуртуунч, большевик парти-нынч мурунга берген созунге ээ болуп колхозчу бызаңчылар мога чок чү-күл-биле ажалдап турарлар. Артельдинч

даргазы М. Д. Дамдынынч «Шын» со-лун редакциязынга дыңдатканы болза, эш Шогдуптунч бригадазы февраль 1-де ийи чаа бажыңарнынч ханаларынч ту-дуунч дооскан, а кажаанынч курун 8—8 ыш чедир салып турар. Артельдинч чедишкнни күш-ажыл-дынч эки организастындан хамааржыр. Ол талазы-биле Шогдуптунч организа-чы мергендилдинч артельдинч даргазы бүзүредип турар. Олар шунту 18 кнжи, ажалдарынч аавы-биле деликчилер, соорткүчүлөр болгаш бызаңчылар кыл-дыр хуваай тургустунган, аразында социалистиг чарыш ёзугаар ажалдап ту-рарлар. Оларда У. Санаа, М. Чымдан, Б. Самбуу, херэжен Чимит ышкаш ажил-ишке организасчы мурунчылар хой.

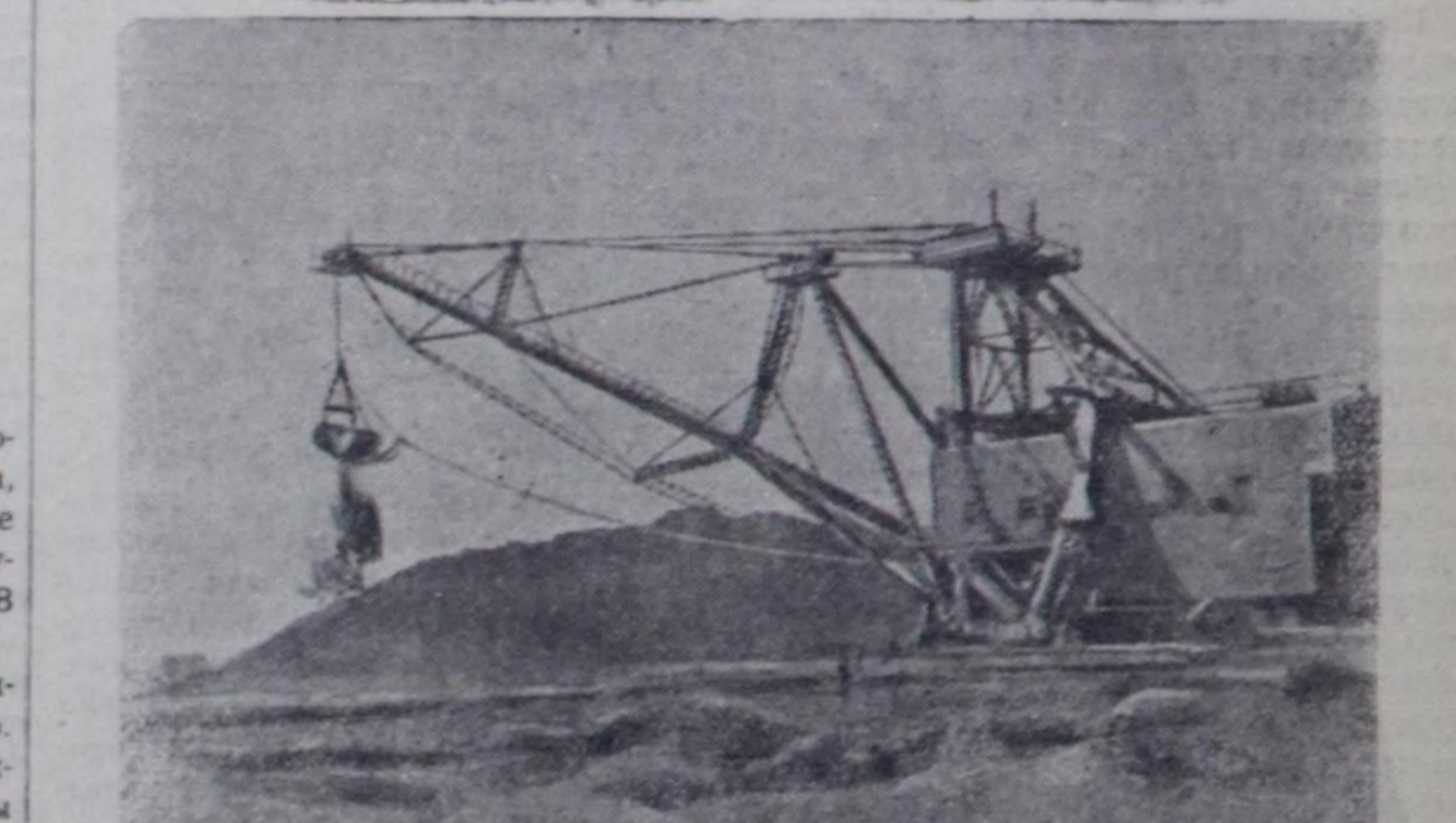
«Баян-Хем» колхозтуң тудуг бри-гадазы чүгүлө ол ажалдарга ызыгарла-тынмай, артельдинч 1951 чылда тудуг планынча белеткелди база чедишкннинч чорудуп, 100 ажыг кубометр тудуг ы-жынч даяшып алган. Олар сонгулдалар хүнүнч уткүшүр алган хүлээлгелеринч куусаа бетинде шевергинч боттандырып шыдаарлар.

«Баян-Хем» колхозтуң тудуг бри-гадазы чүгүлө ол ажалдарга ызыгарла-тынмай, артельдинч 1951 чылда тудуг планынча белеткелди база чедишкннинч чорудуп, 100 ажыг кубометр тудуг ы-жынч даяшып алган. Олар сонгулдалар хүнүнч уткүшүр алган хүлээлгелеринч куусаа бетинде шевергинч боттандырып шыдаарлар.

Тудугга эки шынарлыг ыаш материалдары дээш

Эрзи районнч колхозчулар, суур-жун чуртталганы делегенгейин-биле сайзырадыр хемчеглерин бо чылынч онзагайы-биле көрүп турар. Ол сорул-галарынч чедишкннинч күүседиринче тудуг ыжи бөлөткен алар улуг ойна-шкыннч болурун олар көрүп ту-рарлар. Колхозтарынч тудуг ыжи белеткелеринч 10 бригадаларынч тайгада хоолтуг омак ажалдап турарлар. Олар-нынч белеткелче ыжынч орукка дажы-рынга 50 шаңагыт аалтар ажалдап ту-рар. Ам колхозчу бригадалар бо чыл-дынч тудугларынга 1300 кубометр ыаш

СОВЕТ ЭВИЛЕДИНДЕ

СТАЛИНГРАД ОБЛАСТЬ. Волга биле Доннун аразында ховуларда дүне-даа, хүндөс-даа ажалдар, хайып турар. Ында канал тудуу мурун-чы техникалар-биле чепселенген. Чуртка, бир дугаарында Уралга кыл-ган шимчеп чоруур экскаватор база ол тудугда ажалдап турар. ЧУРУКТА: Волга-Доннун канал тудуунда шимчеп чоруур экска-ватор. Чуруу А. Маклецовтуу. СЭТА-нын прессклишези.

Магалыг перспективалар

Чурттунч колхозтары бай дүжүттү ажаап алган. Ховуларынч ажил-ишчи-леринич амдыралы улам-на бай шы-далдыг болуп турар. Ам көдө ажил-агый артельдеринде нити ажил-агый хөгжүдөзүнч чаа перспективтиг планынынч чогаалдып тур-рар. Эрткен чылда Сталин областынч кол-хозтары курунчөдөн алган узун хуусаалыг 24 миллион рублиг чөвүлө-биле улуг ажалдарынч кылып, колхозтарынч мал ажил-агыйнч моон соңгаар сайы-радырынга, көдө ажил-агыйнынч элек-триктеринге аажылаан. Чижээ, Вол-нох районнунч Маленков аттыг эд-дө ажил-агый артели областа эң улуг 24 гектар шолдүч суг моондаан тудуп тургускан. Тельман районунда 4 улгатырган колхозтар фермаларынч ажил-агый бажыңарнынч электрияндип, суг бээрин болгаш иже саарын меха-низастал алган.

Бо чылынч алган узун хуусаалыг чө-вүлө-биле колхозтар мал салдып алырынга, мал ажил-агыйнч кажы-хоралаарынч тудурынга, чер ажил-а-гылынч чартырынга, ыш тарып олуртурунга чырыдан турар. Орлов областынч он-он колхозтары суурларынч хоорай хевиринч болдуруп, үрүмке суурларынч чуртта солдурар олче но-журер деп турар. Хотынч районнунч «Знамя коммунизма» деп катышкан көдө ажил-агый артели колхозтуң чаа суурунда тутунган чаагайыктынч чуртталга бажыңарында аңгыда архитеторларынч ажалдап кылган чиг-гине планынч школа, культуру ба-жыны, туйбуу заводу, стадион, суг станциясы, культураның болгаш ды-шталганынч парк, амдырал херге-лелеринч мастериказынч мындыг тудуг-ларынч кылгай турар.

Рязань областынч колхозтарыга эрт-кен чылын нити ажил-агыйнч чаа шапкын өздөдөи болган. Чүгүлө Рыбновои районнунч колхозтарынынч

орулгазы ийи катап өскөн, үлетиниес фондузу каш катап өскөн. Ам обла-стынч колхозтары боттарынынч ажил-а-гылынч чаа көдүрүлүшкүнүнч планнынч чогааткан. Ижевск райо-нунч «Дело октября» деп көдө ажил-а-гыл артели малдыг продукт шына-рынч ийи катап өстүрөп деп шиттирилеш алган. Рыбновои районнунч Ленин аттыг колхозунда—колхозтуң хоорайнч тудар деп турар болгаш өскө-даа.

Ростов областынч Ажал болгаш Азов районларынч колхозтарынч ховулар-ында сугтарылганынч улуг ажалдар чоруп турар. Ында колхозтар уда-вас оон-даа артык бай шыдалдыг чуртта-ар. Чижээ, Доннун суг «Победа» колхоз-туң тарымч черлеринч 90 хуузун сугтарар. Сугтатчыканынч түнөдө-дө ге-стар бурзу 40 хуудан эвөш эвес кызыл-тасты бээр болгаш база үст-түг болгаш өскө-даа техниктиг культу-раларынч дүжүттөри 4—5 катап улга-дыр. Азов чоогунч ховуларынга чаа культурулар тарылгалыг калбарар—хе-вөң, рис, сядтар болгаш виноградтар үш катап өзөр.

Көдө ажил-агый артельдеринич ажил-агый хөгжүдөзүнчө хоорайлар-нынч бүдүрүлгелеринич коллетивтери болгаш эртемдөзүнчери улуг киржил-гелиг болуп турар. Олар колхозтарга чер ажилынч, мал ажилынч болгаш тудугтунч нарын ажалдарын шит-тирлелеринч дузалажып турар. Нико-лаев областынч Снегиревск районунч улгатырган колхозтарынч СССР-нин Эртемнер Академиясы шөккө алган. Эртемдөзүнчери колхозчулар-биле кады районнунч хөрүнүнч шинчипел, көдө ажил-агый артельдери Калованынч суг хоөлбө-биле 40 муң гектар черлериң сугталгыч болдурунч соонда оларынч ажил-агыйнынч кол улганышкыны кандыг болурунч тус-тузуунда өөренип шиттирлээр деп турар.

(СЭТА).

Тудуунга херэглээр 300 ажыг ышты кезип белеткэн. Тудуг бригадаларынч иштинден О. Намзырай, С. Сырат, Доржу, Карнак болгаш оон-даа өскөлөр бүдүрер ажал-нормазынч хун-бүрүдө 150 хуу чедир күүседип, мурунчылар болуп турар. Тудугчу колхозчулар аразында соци-алистиг чарыш калбарган. Агитатор С. Сырат тудугчуларга чаа солунарынч номчүп берип, сонгулдалар дүрүмүнч таныштырып турар.

Колхозчу тудугчуларнынч күжөнишкннинч күш-ажылдары

Таңды районда улгатырган «Кызыл партизан» көдө ажил-агый артелининч тудуг бригадазы РСФСР-нин Дээди Со-вединч сонгулдаларынч күшүнч күш-ажылчы чаа чедишкннер-биле ужура-жыр дээш ийи кезек черде кызымакый ажалдап турар.

Бригаданынч бир кезек кезижүнери Түрөң-Хемни кижир тудар чаа көвү-рүткө херэглээр ыш белеткелдинде ажалдап турар. Олар 80 ажыг чадуктар-ынч эскеш, көвүрүг кылыр черде соор-түп экиеп алган. Бригаданынч Улуг-Эзим де бир кези чуртталга бажыңарыннынч

тудуунга херэглээр 300 ажыг ышты кезип белеткэн. Тудуг бригадаларынч иштинден О. Намзырай, С. Сырат, Доржу, Карнак болгаш оон-даа өскөлөр бүдүрер ажал-нормазынч хун-бүрүдө 150 хуу чедир күүседип, мурунчылар болуп турар. Тудугчу колхозчулар аразында соци-алистиг чарыш калбарган. Агитатор С. Сырат тудугчуларга чаа солунарынч номчүп берип, сонгулдалар дүрүмүнч таныштырып турар.

Тудуунга херэглээр 300 ажыг ышты кезип белеткэн. Тудуг бригадаларынч иштинден О. Намзырай, С. Сырат, Доржу, Карнак болгаш оон-даа өскөлөр бүдүрер ажал-нормазынч хун-бүрүдө 150 хуу чедир күүседип, мурунчылар болуп турар. Тудугчу колхозчулар аразында соци-алистиг чарыш калбарган. Агитатор С. Сырат тудугчуларга чаа солунарынч номчүп берип, сонгулдалар дүрүмүнч таныштырып турар.

В. ТУМЕТЕЙ.

Бии-Хем районда агитация ажылы багай тургустунган

Большевик партия чоңуң ортузунга агитация ажалынч чүгүлө политиктиг болгаш ажил-агыйнч кампаниялары-нынч үезинде эвес, харын хүн-бүрү үр-гүлчү үзүк чок чорударынч партиянынч чер-чер организацияларында шыгыныч негеп турар. Бистич партиянынч ол негеденинч ВКП(б) райкомунуң бюрозу, оң пропаганда болгаш агитация икни-диз күүсетлейн турар.

Чер-чер Советтеринге сонгулдалар эртинч соонда РСФСР-нин Дээди Со-вединч сонгулдаларынч белеткелдеринич үезинде чоңуң ортузунга чорудар ага-тация ажалы ол районда барык-ла со-ксан. Агитпункттар мурунда эртенч чер-чер Советтеринге сонгулдалар үе-зинде турганынч ышкаш ол хевээр арт-кан, ында өскерилгелер барык чок.

Туран хоорайнынч Культура баян-нынча агитпункттан шимделе мырыңай чок. Сонгучуларынч РСФСР-нин Дээди Советинге сонгулдаларга идекейлиг киржири дугайында кыйгырып турар ло-зуңнар, плакаттар чок, агитпункт эң турар — участоктуң сонгулда комиссия-ындан болгаш агитаторлардан дежур-ныларынч тургуспаан, агитаторлар чоңуку үениң иштинде чүңү дугайында беседа чорударынч планынч агитпункт кылбай, сонгучуларынч кезжэлериң кылбай турар.

Тарлаг көдө Советинде. «Өйн» сов-хозунда агитпунктларынч бадалы оон-даа дора. Тарлагнынч агитпунктузу-

ның өргөлекчи эш Шульгыннч чу-гаазы-биле алырга агитпункт болгаш агитаторлар дык хой ажалдарынч 1951 чылдын январь айнынч иштинде чорук-кан, а чоғум сонгучуларынч бажыңа-рынга барып хыналда кылгыра чер-чер Советтеринч сонгулдаларынч хүнү—1950 чылдын декабрь 17-нинч соонда агитаторлар тус-тус бажыңала бажы-нарынга барбаан болган. Агитпунктуда 8 кнжи составыг бир агитколлектив и-рип турар, олар болза, башкылар, эм-нелге ажалдакчылары, көдө ажил-а-гылынч тускай эртемчилер болур. Ол 8 агитаторларнынч иштинден чүгүлө чандыс Монге Чап бодунуң сонгучу-ларынга ийи удаа чораш, сонгулдалар кажан болурун, кандыг Советке сонгул-далар болур деп турарынч тайылбырлап берген. Агитаторларнынч чөвүлө хура-лынч чып, инструктаж кылып бээр ду-гайында бис санал киреривиске ийи хүнүнч иштинде эш Шульгин чыыр хоң-чүк болган ужурунда чыгбаан. Аги-таторларынч чып хурал кылып, ай-тырып, харын кезжэлериң чорутуш-турар. Агитпунктунуң эргелекчизи эш Шульгин, партия эге организациянынч секретаринич оралакчызы эш Сагаан-оол чоңуң ортузунга агитация ажалынч ажикидер дугайында сатып салып хем-чег албай турар ужурунда сонгучу-лар мынчага чедир ам сонгулдаларга чоғум кымын бадылаар дугайын билбис, агитпунктунуң ажалы чыл.

Чер-чер Советтеринге сонгулдалар эртинч соонда РСФСР-нин Дээди Со-вединч сонгулдаларынч белеткелдеринич үезинде чоңуң ортузунга чорудар ага-тация ажалы ол районда барык-ла со-ксан. Агитпункттар мурунда эртенч чер-чер Советтеринге сонгулдалар үе-зинде турганынч ышкаш ол хевээр арт-кан, ында өскерилгелер барык чок.

Туран хоорайнынч Культура баян-нынча агитпункттан шимделе мырыңай чок. Сонгучуларынч РСФСР-нин Дээди Советинге сонгулдаларга идекейлиг киржири дугайында кыйгырып турар ло-зуңнар, плакаттар чок, агитпункт эң турар — участоктуң сонгулда комиссия-ындан болгаш агитаторлардан дежур-ныларынч тургуспаан, агитаторлар чоңуку үениң иштинде чүңү дугайында беседа чорударынч планынч агитпункт кылбай, сонгучуларынч кезжэлериң кылбай турар.

Тарлаг көдө Советинде. «Өйн» сов-хозунда агитпунктларынч бадалы оон-даа дора. Тарлагнынч агитпунктузу-

дынга бистич областан кандидат эш Н. Я. Дьяковтуң намдары ВКП(б) райкомунч бол чылдын январь 24-те че-де берген. Ынчаарга район товунден 30—40 километр черде турар совхоз-та, Тарлаг, көдө Советинде, Чкалов аттыг колхозта январь 29—30 хүнө-ринге чедир четпезн, а ол аразында чо-рушкан улус дык хой.

Өөк совхозунда агитпунктуда 19 агитаторлар ажалдап турар, оң эрге-лекчизи эш Колесникова, баштай бир удаа агитаторнунч организастыг чөвүлө хуралын чоруткан соонда оларынч чып, сургал, чүнү дугайында беседа кылдырын айтып бербөөн. Агитаторлар боттарынынч сонгучуларынга барбайн турар, чижээ эштер Кузнецова, Доржу, Калдарга болгаш өскөлөр-даа сонгучу-ларынга чангыс-даа удаа барбаанар.

Ленинка суурда чүгүлө 5 агитатор бар, оларга ортумаа-биле алырга бир кнжиге 10 өрге онаажып турар, ол болза бир агитаторга дык улуг чүн-тэшкин болур. Агитпунктунуң эргеле-кчизи болган партия эге организасчы секретаринич оралакчызы эш Дор-жан сонгучуларынч ортузунга агита-ция ажалынч ажикидер дугайында кан-дыг-даа хемчег албай, агитаторлар-нынч чөвүлө хуралын, семинарынч чо-руттайн турар. «Кызыл Сылдыс» кол-хозтуң мал фермазында 30 ажыг, рай-үрүлчү номчүп келген. Эмнелге пун-тир кнжи бар, ол улуска мынчага че-дир агитатор чорбаан.

Агитпункт эргелекчизи, партия эге организациясы агитаторларынч сурга-вайн турары-биле агитаторлар сонгу-чулар чоғум чүнү тайылбырлап бээрин билбес, чижээ, агитатор эш Малярова сонгучуларынга 8—9 удаа чораш, ол хирезинде-ле чүгүлө бистич кандиды-васы эш Н. Я. Дьяковтуң намдарынч үрүлчү номчүп келген. Эмнелге пун-тир чөвүлө агитатор эргелекчизи эш Кочневанынч агитация кылып турарынч аргазы база мындыг.

Ук агитпунктуда лозуннар шунтузу частыргал

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

ВКП(б)-нің Тожу райкомунун ажылында четпестерни узуткаар

Тожу районунун партия конференциясы ВКП(б) райкомунун ажылында дугайында өткөзүлгөнүн айтканда...

Конференцияга ВКП(б) райкомунун секретари эш Селинниң кылган өткөзүлгөнүн айтканда...

Мал ажылын сайырадырыңче ВКП(б) райкомунун болгаш партия эге организацыйларының кичээниги утланмаан...

ВКП(б) райкомунун ажылында шындык узут четпестер болза, районда чаа тургузтулуп келген колхозчу амыдыралды...

Колхозтарда партия, комсомол эге организацыйлары колхозтар бүдүрүлгөндө...

ВКП(б) райкомунун секретарьлери райкомунун даярдалары болгаш райондуң...

Райкуускомнар секретарьлеринин семинары

Ажылчы чоннарның область Советинин күүсекчи комитетинин чанына районнар Советтеринин күүсекчи комитеттеринин секретарьлеринин 5 хокук хуусалыгы семинары январь 26-да...

Семинарның кыркычыллары ССРЭ-нин политиктиг болгаш экономик үндөинери; совет тургузуунун кол айткычлары; Советтеринин организасмалыгы ажылы; ажылчы чоннарның кирген негедде хомудаларын чогуур өй-шаанда харычыл хандылары; совет органнының каадырлар-биле ажылы; айткышкын шиптирлеринин түсөлдөзүнүн ханалды болгаш өскө-дө чагула айткычларын өөренип өрткөн.

Ажылчы чоннар депутаттарының чер-черин Советтеринин чоокта чаа өрткөн сонгудалары-биле Советтеринин депутаттарына болгаш сонгуда сонда болтуган 1-ти сессиялар-биле райкуускомнарның секретарьлеринге чаа кижилер сонгутууга чорук мынды семинарларны чорударын негеп келген.

Райсоветтин күүсөмүнүн секретари болза, апа-ла техниктиг амыдалчы эвес, харын совет эрге-чагырганың районда бир харымсалгалы удуруткуч амыдалчы болур. Моон ужурунда амыдалчы болгаш култур тургузуушкунун айткычларын, ылаңгыя

Туран хоорайның херэзженнеринин хуралы

Январь 28-те Туран хоорайның Кулура бажыныга хоорайның херэзженнеринин нинти хуралы болган.

Ол хуралга Москва хоорайның болгаш Москва облазының партия комитеттеринин херэзженнер ортузуна амыдал чорудар талазы-биле килдистеринин эргелекчилеринин чөвүлө хуралының

пайн, оларга практиктиг дузаламчы көргүсөйн, чылдың хой кезин кабинеттерге олуруп өрткөннөр. ВКП(б) райкомунун партияны организацы болгаш политиктиг ажылы амыдалчы сорулгалары-биле шын дүүштүрбөз, удуруткуч болшевици стилин чөвдөп алгаштаваан.

Партияның эге организацыйлары партия хуралдарын үргүчү чыылдырбайн келгеннөр. Өткөтүг үениң дургузунда ВКП(б) райкомунун чанында партия эге организацыдан эгелээш, Райпо-дарайпромкомбинатта, райпрокуратурада, Бии-Хем, Сыстыг-хем, Улуг-Даг сумуларында өскө-дө чаамдык черлерде эге организацыйлар партия хуралдарынын ролун кудалаткан турганнар. Моон алгаш көөргө, партия хуралдары партияның барык бүгү-ле эге организацыларда болбайн турар. Ында-хаа чылдыр-ган хуралдар чүгө ВКП(б) райкомунун айткышкыны-биле өрткөн турган. Партия хуралдарына коммунистерни сонуурган турары айткычларын дидими-биле болгаш идекейли-биле мырнай тургуспайн турар. Партия хуралдары, ВКП(б) райкомунун пленумнары болгаш бюро хуралдары болшевици шүгүмчүл болгаш бот-шүгүмчүлдүк ада-биле эвес, а эренип өзү барымдага алып өрткөннөр. Партия хуралдарына «штаттыг» ораторлар чүве чугаалары-биле кызыгаарлатынып турган. Чижээ, райкуускомда партия эге организацынын хуралына чүгө райкууском даргазы Эректол, райполкомнар Дороев олар үргүчү санал бээр-биле кызыгаарлатынып, оон өскө 17 коммунистер барык-ла санал-шүгүмчүл кылбайн турганнар.

Партия эге организацыйлары барык-ла шүтүзүү план чок амыдал келген. План чок чорук оларның ажылын ала-чагырарың агымчыне кирген. Өткөтүг үениң дургузунда 13 эге организацыйлар чүгө 5 эге организацыйларның илеткелин райкомунун бюорунга дидианан, а мындык болза-даа, оларга практиктик дуза көргүсөйн. Райкомунун пленумнарының, бюорунун үндүргөндөктөөлөрү эге организацыйларга барбайн, оларның күүсөлдөзүн организацаар ажыл чорувайн турган.

Партия эге организацыйларының секретарьлеринин семинарларын донтаамал организацавайн келген. Өткөтүг үениң дургузунда ВКП(б) кежигүнүнүн кандидатына районун партия организацына чыгыс-ла кижилер үндөп алган, ынчаарга районун партия үндөдү да санынып турар 16 кандидаттардан 14 кижилер кандидат станын өрткөннөр. ВКП(б) райкомун оларның партия кежигүнүнге эренип дузалашпайн келген.

ВКП(б)-нин Тожу райкомун удуруткуч болшевици стилин шүтүп турган. Коммунистерге партия дакталары барык-ла бердимки келген. Оон туржук ВКП(б) райкомунун кежигүннеринде болгаш бюро кежигүннеринде беэин тодаргай партияны даалгалар чок. Моон алгаш көөргө, ВКП(б) райкомунуң ботунуң кежигүннеринге, бюро кежигүннеринге болгаш партия активинге, бүгү коммунистерге даянып ажыл-

Совет тургузушкунун оларның билип алыры эрежок чугула деп чүвени олар семинарга билип алганнар.

Совет демократияның айткычларын чамдык совет амыдалчылар ханызы-биле билбейн, ылаңгыя Советтеринин күүсекчи комитеттеринин секретарьлеринин ролун үнөп көрбөй турарының харазы-биле чаа сонгутууга Советтеринин бир дугаар сессиялары чамдык черлерге алдагалдар кылган. Чүд дөргө, Эрон, Овур, Тес-Хем районнарга болгаш Кызыл районна, суму Советтеринин чамдык күүсекчи комитеттеринин секретарьлеринге депутат эвес кижилер сонгуп, совет-демократиянын чурумун үрөөн чүдөлдөр болтуган.

Бо чижектиг алдагалдары болдур-бас төлөдө, район Советтеринин күүсөмнарның секретарьлеринин семинарны облсоветтин күүсөмну организацаан.

Райсоветтеринин күүсөмнарның секретарьлеринин семинарына өөрөнгөн айткычларже Тес-Хем райкууском секретари эш Чижиг, Каа-Хем райкууском секретари эш Москоленко, Бай-Тайга райкууском секретари эш Севял, Бии-Хем райкууском секретари эш Оюн олар онза кичээни салып, семинарга идекейлиг киришкеннөр.

И. БАДРА.

түннелиниң дугайында илеткелди ВКП(б) Тыва обкомунун херэзженнер ортузуна амыдал чорудар килдизинин эргелекчиси эш Норбу кылган.

Ийи дугаар айткырында, Кореяның Демократтыг херэзженнеринин бүгү-делегинин херэзженнеринге кылгырын танышаш, ол кылгырмын чыгыс өптөк-биле хулап алган.

даарындан чайлааш, массадам хоорлуп турганы тодаргай.

Партияны политиктиг ажылды ВКП(б)-нин Тожу райкомун эңне чаныс деңгелге тургускан. Районун партия чырыдышының системасында өөрөдөлгө донтаамал эвес чорутулуп, үргүчү үзүктелешкинерге таварып турар. Сыстыг-Хем сумузуңда Глазков секретарьлөр партия эге организацының чанында политшкола саазын кырында организацаган, ол ам-даа өөрөдөлгө эгелеп кирбөз. Партия чырыдышының системинде бадылтанган пропагандалар Прошина, Даамкай, Чорбаа олар өөрөдөлгөлөрнү үргүчү үзүп, кичээлдерге белетел чок башкылап, кичээлдерин шынарлар кончү багай өрткөннөр. Марксизм-ленинизмниң теорияын бот-кичээл-биле өөрөнип турарларга дузаламчы консультациялар, лекциялар өөрөдөлгө чылы эгелээдөн бээр чыгыс-ла катап чорутулмаан. Партияны политиктиг чырыдышының ажылы ВКП(б) райкомунун секретари турган Чорбаа, агитация болгаш пропаганда килдизинин эргелекчиси Дастай-оол олар үнөп өрткөннөр. ВКП(б) райкомунун бир дугаар секретари турган Чорбаа партияны организацы болгаш политиктиг ажылдарны күштелдиреринин орнуна, харын ол ажылды мынчаар сулараткан.

ВКП(б) Тожу райкомунун ажылының дугайында 1950 чылдың апрель 5-те ВКП(б) обкомунун бюорунун үндүргөн доктаалында демделгөн четпестерин узуткаар кемчелерин райком ал чорутулан. Харын ВКП(б) райкомунун бир дугаар секретари турган Чорбаа болза, буржуаз националист үлгедешкинерин кылып, үргүчү аргалар чорукна шилчез турган.

Оон түннелинде районун удуруткуч амыдалчыларын болгаш коммунистеринин чамдык кезектеринде партияның болгаш куруенин сагыла-чурумун үрээр, аморальды үлгедешкинерин кылып таварылгалар уда-араа болуп келген. Коммунистер Ара-чаа, Таржал, Манзый-оол, Филимонов, Елистратов, Байыр-Белек, Дороев болгаш өскө-дө чамдык коммунистерниң партия, советтин удуруткуч амыдалчыларынның массалы-биле аргалар чорукна хандып турганын таварылга деп санап болбас.

ВКП(б) райкомун чонун ортузуна партияны агитация массалыг ажылын кошкаткан.

Конференция ол четпестерни бодунуң шиптирлен илередиң демделгө-ни-биле чергелештир, ону узуткап чайладырының орутарын тодаргай айткан.

Райкомунун бир дугаар пленумуна организацы айткычларын чугаалашкан, райкомунун бюро кежигүннеринге 7 кижилер сонган. ВКП(б)-нин Тожу райкомунун бир дугаар секретаринге эш А. Ш. Намзын, ийи дугаар секретаринге эш Ф. П. Селин олар сонгутууганнар. Оң-биле нады пленум райкомунун килдистер эргелекчилерин бадылаан.

Бистиң көргөнивис

ВКП(б) обкомунун чанында түр тургускан семинарда өөренип турар, колхозтарда партия эге организацыйларының секретарьлери Кызылдың автотранспорт бүдүрүлгөзинин ажылы-биле, ылаңгыя стахановчуларын болгаш шалымчуларын үлөгер-дуржугаларын танышканнар.

Бүдүрүлгениң ажылын көрүп танышкан чорук болза, колхозтарда партия эге организацыйларының секретарьлеринин практиктиг ажылга билин байдырынга дузалыг болган. Автотранспорт бүдүрүлгөзинде ажыл нормаларын үргүчү ажык күсөдип турар 35 стахановчуларын болгаш шалымчуларын аттары бүдүрүлгениң хүндүлөлөлө сабыразында делгезин бистер көрдүвүс. Ында дына солун көргүзүлгө болган: токарь эш И. Глухенко айда үдүт-нормазын — 213 хуу, токарь эш М. Коваленко—212 хуу, дарган эш Н. Елизарев—151 хуу, электрийи эш И. Углев 203 хуу күсөдип туралар.

Машиналар септелгезин чорудуп турар цех болза, бүдүрүлгениң чыл дургузуңда онаалганын 140 хуу күсөткен. Ында эгелечи болгаш чартыкчы саналдар үнүп турар. Чижээ, эш М. Воеводин болза, машинаның моторунда клапан деп биче кезектерин дүргөн кылды арганы чөвдөп алган. Мурнуңда бир кижиле 4 шапта бирээни кылды нормалды турган болза, ам сөвгү үдө эш М. Воеводин чартыкчы саналды боттандырганы-биле 30 минутта 12 кезек клапаны кылып алып аргалды апарган.

Мотор септээр черде ССРЭ-нин Дэди Советинин депутаты эш Ондар Серээ баштаан мотористер амыдал чорудар. Ол болжк бүдүрүлгениң чыл планын 107 хуу күсөткен. Ында амыдал чорудур стахановчулар болгаш шалымчулар моторларын дыка эки шынарлыг кылдыр септеп турарлар.

А. САЧЧАВ.

Улуг баштыңчының төөгүлүг чугаазы

(„Ажыл-агыйжыларның сорулгаларының дугайында“ И. В. Сталинның чугаазының 20 чыл болганынга)

Чээрби чылдың мурнуңда, 1931 чылдың февраль 4-те И. В. Сталин социалист үлөтүрүң амыдалчыларын Бүгү-эвилел конференцияыңа «Ажыл-агыйжыларның сорулгаларының дугайында» чүве чугаалаан.

Конференция болза, бистиң чуртувустуң социалист индустриализацияның сталинчы программаны күсөдери дээш демиселге чугула чада болган. Улуг Сталинга сорук кирдирген, болшевиктер партияны удуруткуч совет кижилер беш чылды хуусаа бетинде 4 чыл болгаш 3 ай иштинде дооктан, ынчаарга чамдык адырлар талазы-биле беш чылдын онаалганын 3 чылда күсөткен. Совет кижилер мооң-биле сталинчы планарын боттуп болурун киргүсөйн болгаш бистиң улдузвустуң чогадыкчы аргаларына болгаш күштеринге бүзүрөвс оппортунистеринин чүдүрүшкунун буза шакпан.

Бир дугаар беш чыл планын хуусаа бетинде күсөдирген, оон даразында-да беш чылдарың сорулгаларың чедишкенин шиптирлээринге социалист үлөтүрүң амыдалчыларынның конференцияыңа эш Сталинның чугаазы алдарлыг ролду ойнаан.

Эш Сталинның төөгүлүг улуг ачы-хавылазын бирээзи болза, ССРЭ-нин индустриализацияның дүргөдөткөн темптеринин ужуз-дузаны болгаш чугула Сталин эртем талазы-биле үндөзгөдөгөн. ВКП(б)-нин XVI съездинде эш И. В. Сталин, индустриализацияның темптерин оюургадырының дугайың чүдүрүп турган бухаринчи-троткист өскерликчилерге болгаш санынычыларга шиптирлиг ойтур шапкыны берген. «Ажыл-агыйжыларның сорулгаларының дугайың» чугаалавшаан, эш Сталин ажыл-агый темптерин моон сонгаар күштелдирер сорулгаларын чаа түш-биле демделгөн.

Социалист туудушкунун бедик темптеринин дугайында айткыч Октябрьдин социалист Улуг революцияның тилгелгезинин сондо ол дараанна болшевик партиянын мурнуңа, ажылчы чон массаның мурнуңа чиди-биле тургустунган. Советтерин анык республиканың хамарышпас чорукна катгалап алып дээр болза, эноном талазы-биле хожудап калган чорукту кыска хуусаа иштинде узуткаар болгаш чурттуң хөгжүлгөзинин темптерин болшевици өзү-биле хандыраы негетинин турган. Россияны хожудап калган чурттан күчүлүг социалист күрүнө кылдыр хуудурган программаны берген улуг Ленин олче кылгырып турган. Ленинниң чыгырларын амыдал чыгыр болгаш боттандырышпашан, бистиң партиямыс эш Сталинның удуруткучы-биле бо улуг сорулганы күсөдирген ажылчы чоннарны мобилизастаан.

«Мурнакчы чурттардан 50—100 чылдар хожудап калган бис, — деп эш Сталин чугаалаан. — Бо кемчиги он чыл иштинде чүгүрүп өрткөн ужурул бис. Бир болза, ону бис кылдыр бис бир болза, бисти чуруу каар» (И. В. Сталин, Ленинниң айткычлары, 11 дугаар үндүргөни, арын 329).

«Ажыл-агыйжыларның сорулгалының дугайында» бодунуң чугаазыңа эш Сталин бистиң Төрөөн чуртувустуң техник-эконом талазы-биле хожудап калганын кыска хуусааның иштинде узуткан чок кылдыр дээр болза, бисте бүгү болдунар аргалар бар деп чүвени көргүсөйн. Бо болдунар аргаларының шыныг болдунар чугула чүдөлдөр бисте бар. Бойдузуг байлаа — демир рудаы, хөмүр-даш, нефть, хөвөн, тараа болгаш оон-да өскө — өскө канды-даа чурттан бисте хой. Бо байлктарың ажылчы чоннарның эрге-ажылчы амыдал болуп болгаш ажылчыларын күрөп турар совет улустуң деткимениң ал турар, совет эрге-чагырга бисте бар. Капитализмин эмнетимес ааргылардан — экономик кризистерден, ажыл чок чоруткан, калбан массаларын яды туругун чорудуудан хостуг совет тургузуг бисте туруп турар, Бо болза, бистиң шиптирлиг артык чоруву боуп.

Оон ыңай, ССРЭ — үлөтүрүң эңне катышкан чуртту. Бо чорук болза, мурнакчы техникага үндөзгөдөгөн хөгжүрү арганы болгаш күш-ажылды күсөтүп көрбөз бүдүрүшкунүн, чыылды күсөтүп көрбөз темптерин хандыраар, кодээ ажыл-агыйны социализмин оруунче шилчидип болур арганы апаа берип турар. Социалист тургузуг бүгү ажыл-агыйны чыгыс план-биле чорудуп турар. Совет нитилелде экономиканың хөгжүлгөдөгөн ажылчы чоннарның материалдыг чагаай байдалың болгаш култур деңгелинин хажык чок өзүлдөзүнө үдөтүп турар.

«Эң дүргөн базымнар-биле бурнугаар хөгжүүр дээр болза, чүү негетинин турар дээш эш Сталинның чугаалааны:

Ажылчы аңгының бүгү эки кижилерин күрөшкенин чыгыс аай угке угландырынга дыка сырый катышкан болгаш чыгыс эптиг база берелерин мурнуңа турбас дээш эки дуржулгалыг, революсуч, болшевици политиканы амыдал чыгыр удуруткуч боттандыра партияның турары негетинин турар. Бисте мындык партия бар бе?

Ие, бар. Ооң политикамыс шын бе? Ие, шын, чүге дээрге партия улуг чедишкенин берип турар» (Ол-ла номда, арын 325).

Буржуазтыг чыгыс-даа чак бодап шыдавас, хөгжүлдөгөн чак мынды дүргөн темптерин боттандырып болурунга идегээр чорукту ССРЭ-нин ажылчы чоннарыңа эш Сталин бижыргалаан.

Улуг баштыңчының кылгырын эдербишпашан, ССРЭ-ниң улустары болшевиктеринин коммунист партияның удуруткучу-биле сталинчы геналдыг ботталдарны амыдал чыгыр боттандырган. Бистиң Төрөөн чуртувус хожудап калган чурт турганындан мурнакчы, аграрлыг чурттан индустриалдыг чурт болу берген. ССРЭ социалист, мурнакчы културалыг, индустриалдыг — колхозчу күчүлүг күрүнө болу берген. Темптеринин өзүлдөзүн болгаш бүдүрүлгениң техниказының талазы-биле совет үлөтүрү делегейге бир дугаар черте үнгөн. Ада-чурттуң Улуг дайыны социалист экономиканың хөгжүлгөдөгөн дүргөдөткөн темптеринин сталинчы политиканың мергем уганынын болгаш ырак көрүнгүрүн онза тодаргай-биле көргүсөйн. Советтин нитилел болгаш күрүнө тургузуунуң күчүлүг күрүнө даянышпашан, совет улуг бодуну Төрөөн чуртувун хосталгазын, алдарын болгаш хамарышпас чорукна катгалап алган, кижилер төрөткөткөн фашист кулданышындан чарып алган, империализмин кичизинден адырып алдырған чамдык чурттарның ажылчы чоннарыңа дузалаан.

Бистиң улдузвус бодунуң бүгү-делеге төөгүлүг тилгелгезин ажылчы аңгының диктаторуңуң удуруткуч болгаш угландырычы күжү — болшевиктер партияның ачы-хавылазы-биле чөвдөп алган. ВКП(б)-нин политикамыс — совет тургузугуң амыдалчы үндөзгөн. Марксисчи-ленинчи теория-биле чепселген болшевик партияның удуруткучу — совет тургузугуң шыныг болду хуудурурунун хол чүдүлү. Бо чүдүлү Ленин болгаш Сталин геналды-биле үндөзгөдөгөн болгаш «Ажыл-агыйжыларның сорулгалының дугайында» чугаазында он ыңай хөгжүлдөгөн алган.

«Күрүнелеринин төөгүзүңде, чурттарның төөгүзүңде, армияларының төөгүзүңде чедишкениңге, тилелеге бүгү-ле болдунар аргалар каян бар турда, ынчаарда ол аргалар түңгөл чок артып каап турган, чүге дээрге удуруткучулар ол болдунар аргалары тоовайн турган, оларны аңгыларын билбей турган болгаш армия аштырышыңга таварып турган» деп эш Сталин чугаалаан. (Ында, арын 323).

Ынчаарга херектиң ужуру болза, чүгө аргаларда эвес, харын ол аргалар шыныг болдурурун билдиргенде болгаш күзөңинде болур. Ада-чурттуң Улуг дайының үзүңде партия дайынын салым-чаянын шиптирлээр үргүчү туруп турар факторларын бижыргалаан болгаш чырыктылы-биле ажылгааны, партия тилгелгениң болуру — фашизмниң кара күштерин тилдээр бүгү делегейге төөгүлүг өзүлүг тилгелге кылдыр хуудурунун бүгү-дөгө билдирген.

Хөгжүлдөгөн дүргөн темптеринин дугайында сталинчы тодаргалга бистиң хунеривисте, каян совет улуг коммунизминин улуг туудулары кылып турар үдө улуг ужуз-дузалыг болуп турар. Социалист чарышты болгаш стаханов шимчөөзининде массаның эң-не сининин чогадыкчы инициативазын партия баштап турар болгаш совет кижилерни күш-ажылчы чаа-чаа чедишкениңге сорук кирип турар. Ажылчы чоннар дүргөн, болшевици темптер-биле коммунист тургузуушкунуң улуг планын боттандырып турар. Бо дугайын коммунизмин туудурун сталинчы программаның кол кезээ — дайын сөөлдөгө беш чылдың кол-кол онаалгаларын хуусаа бетинде күсөткени тодаргай херечиле турар.

Чурттуң социалист индустриализациямыс бо үениң техниказыңа үндөзгөдөгөн бүгү улус ажыл-агыйны чаартырын негеп турган. Ынчаарга техника шиптирлиг ужуз-дузалыг болу берген. Ындыг болза-даа, ажыл-агыйжыларын ортузуңда ооң ролун үнөп көрбөз, кайы хамаан чок көөр чорук туруп турган.

Техника — буржуаз «тусай эртемнигерин» херээ, ынчаарга удуруткуч боттары «инти удуруткуч» кылдыр, саазыннарга ат салып ужурул деп санап турган чамдык удуруткучтар турган. түннелинде — буржуаз «тусай эртемнигерин» кезээ хыналда чок ажыл-давышпашан, хоралакчы чоруткуч оруун чөвүлүп кире берген.

Ажыл-агыйжыларның техникага кайы хамаан чок болуру индустриализацияның дүргөн темптеринде шалым болу турган. Ажыл-агыйжы коммунистерниң техникага арнын көрүндүрери чугула турган, чаа техниканы шиптедип алыры оларны сонугралдыг херээ болуп деп чүвени оларга көргүзөр. Чүгө мындыг байдалдың үзүңде, бүдүрүлгө бижык болшевици чыгыс эргелешкенин хандырып болур, оон ыңай бурнугаар хөгжүүр болгаш бистиң

чуртувустуң хожудашкынын ууткан болур.

«Бүдүрүлгеге киришпес дээр ирив үзөлдөн чарлыр херек. Бүгү-ле чү-вөгө кирип, бо үениң байдалыңа тааркыр, чаа өскө үени шиптедип алып херек. Бир эвес завод директору болуңза — бүгү херектерге кирип, бүгү чүвөгө кир, чүгү-даа эртерге, өөрөн база катат өөрө. Болшевиктер техниканы шиптедип алып ужурулду. Болшевиктер боттары тускай эртемнигер болуп алып үе келген. Реконструкция үзүңде техника бүгү чүвени шиптирлээр» деп эш Сталин чугаалаан. (Ол-ла номда, арын 330).

Сталинчы бо лозун болза, техниканы шиптедип алыры дээш болшевиктериниң — ажыл-агыйжыларның демиселниң программасы, партияны, күрүнениң профес эвилелдеринин организацыйларының амыдал чорудууларың болгаш бистиң Төрөөн чуртувустуң социалист чартылызының улуг программаны боттандыра дээш демиселге бүгү ажылчы чоннарың программасы болу берген. Боттарының күрүнө, техниканы шиптедип ап болур аргалыңа идегээр чорукту эш Сталин совет кижилерниң чуректеринде сирген. «Техниканы шиптедип алыры берген дө чугаалайп турар, — ол шын эвес! Болшевиктер тилеп ап шыдавас мынды бергелер чок» деп эш Сталин бодунуң чугаазыңа айткан (ол-ла номда, арын 330).

Эш Сталинның чугаазының социал-техниканы шиптедип алыры дээш катгалган демисел бодунуң кайгамчыктыг түннелин берген. Техниканы буржуаз «тускай эртемнигерин» монополиязында ажыл-агыйжы — болшевиктер боттарының чугула сонугралдыг херээ болу берген. Ажылчы аңгының болгаш тараачанарың иштинде советтин бүдүрүлгө-техника чүгө интеллигенциямыс өскөн. Бо бүгү болза, улус ажыл-агыйының реконструкциямын калбартырын чингеткен.

Оон ыңай, улус ажыл-агыйының бүгү адырлары бир дугаар чергениң техникамы шиптедип алган, ону бурнугаар шимчедип шыдаар аргалыг эр, херээжин ажылчыларынның массалыг каадырларын тургузар сорулга бүгү дурту-биле туруп келген.

Техника, ону шиптедип алган инженер чокча, — өлүг, чүгө техниканы шиптедип алган каадырлар бар болуп турда, техника күш-ажылдык бедик бүдүрүлгүүн берип болур деп эш Сталин 1935 чылдың май 4-те Кызыл Армияның академиязын доозуп үнгөн академиктерин хуралыңа бодунуң чугаазыңа айткан. «Каян техника талазы-биле бисте аш болуп турда, эркен үениң байдалын көргүзүп турган «хамык чүвени техника шиптирлээр» деп эрги лоуду мынчангаштың «хамык чүвени каадырлар шиптирлээр» деп чаа лозун-биле ам солугтан турар ужурул: Ам кол чүве мында «дээр эш Сталин демделгөн (ол-ла номда, арын 490).

Совет кижилер болшевик партияның удуруткучу-биле улуг баштыңчының тургускан сорулганын чедишкенин күсөткен. Мурнакчы техниканы шиптедип алган миллион-миллион эр, херээжин ажылчылар — стаханов шимчөөзинин тургусканың болгаш бурнугаар хөгжүлгөзинин күжү болу берген» (ол-ла номда, арын 501).

Дайын сөөлдөгөн сталинчы беш чыл планынын чылдарында бистиң социалист экономиканың техниктиг депшилинг оруу-биле бурнугаар чаа улуг башымы кылган. Бо дугайын бүдүрүлгени механизастарының болгаш автоматчыларының херээде чөвдөп алдырган улуг чедишкениң херечилел турар. Улус

Область Советиниң күүсекчи комитетинде

Областа часкы тарылгага белеткелдин чоруп турарынын дугайында

Көдөз ажил-агыйың область эргелекчи начальниги эш Цевменкоунун иштиндеги дүңгөш, белеткел ком. областа часкы тарылга белеткелди багай чоруп турарын демдегелди. Тараа култураларынын үзүнишинин урушкунунундун планы 71 хуу күсүтинген. Үзүниш чогоуру өйдө уруп аларынын бүгү аргалары бар турда-ла үзүниш уруп планын Сүт-Хөл району чүгө 47,9 хуу, Чаа-Хөл 50,4 хуу, Чөөн-Хемчик 51,8 хуу күсүтинген бо талашы-биле онза чыдып каап турарлар. Картофельдин, мал чөмөрүнүн, ногаанын, т.и.ниңтик култураларынын үзүниш урушкуну кедергей багай чоруп турар. Чадык райондарда, колхоздарда үзүниш урушкуну күштелдирериниң улуу, харын шуут соксады турар. Бай-Тайга, Чаа-Хөл болгаш Таңды райондары үзүниш урдактарынын үзүниш херектээр таразыны мыңчага чедир бастырын доосаннар. Үзүништер арылгалары болгаш оң шынарын хынаары кошкак чорутууган. Январь 10-га чедир колхозтарда тараа култураларынын үзүниш чүгө 42 хуу уруп арылган, тарылгага үзүништин шынарын хынаарын чүгө 73 хуу күсүткен. Хынаатынган үзүништер колдуунда кидиния чок болуп турар. Бай-Тайга, Барын-Хемчик, Өвүр, Сүт-Хөл болгаш Эрэин райондарда үзүниш арылгалар машиналар хой турбужа, үзүниш арылгаларынын ам-даа организастатынмаан. Кидиния чок, үзүниш херектүүл болгаш, үзүнишери эки үзүнишере орнап солдустур ажил чорувайн турар. Көдөз ажил-агыйың чөпсөк-херекселдериниң болгаш машиналарын септелгези колхозтарда кедергей оожум чоруп турар, январь 10-да областа андазынанын чүгө 18 хууу, септаларынын чүгө 11 хууу септетинген. Бай-Тайга, Сүт-Хөл, Барын-Хемчик болгаш Таңды райондарынын колхозтары көдөз ажил-агыйың чөпсөк-херекселдериниң мырдай септелгезин. Областа тракторларын 57 хууу, оң иштинде калат септелгезин 50 хууу күсүткен ишти турар. МТС-терде кожулда машиналарын септелгези кедергей оожум чоруп турары-биле кады кывар, чаар материалдарын сөөртүп алыры кол нурууунда үстүп турар. Кышык агротехникти хемчеглериниң планы онза четпес күсүтинип турар. Чөпсөк, колхозтарда өдөк сөөртүп төгөр план чүгө 23 хуу күсүтинген, хүл, хар төгөрү шуут чорувайн турар. Агротехникти курстарга колхозчу-

ларын мастерлер кылдыр өөредир элээн хой райондарда чөгөнгич байдал чоруп турар. Курстарың чүгө организаствыг кичээлдерин чоруткан боордан аңгыда, колхозчуларын өзүлүг өөредилгезин ам-даа эгелевезин. Ол ышкыш Бай-Тайга, Чаа-Хөл болгаш оске-даа МТС-терде механизаторжу каадырлар белеткелди тергини четпес тургустунган.

Бо бүгү фактылар чүзө айтып тур дээр болза, областың көдөз ажил-агыйың эргеледи, райкүсүомнар, райондарын көдөз ажил-агый килдистери, МТС-тер чакы тарылганың белеткелиниң политиктиг улуг ужуру-дуазын чедир үнелевин турарын көргүзүп, колхозчуларын, МТС-терниң ажилчыларынын болгаш көдөз ажил-агыйың тускай эртемнигериниң күжүн чакы тарылгага чогоуру өйдө эвилдедесейн, 1951 чылда бедик дүжүт дээр бүгү күшү мобилизаставайн турарын көргүзүп турар.

Часкы тарылгага колхозтарын, МТС-терниң белеткелин чогоуру өйдө бедик шынарлыг болдулар сорулга-биле областың көдөз ажил-агыйың эргеледи, райкүсүомнар даргаларына, районун көдөз ажил-агый килдистери-не, МТС-тер директорларына чакы тарылга белеткелин чедир үнелеп көрбөс чоруктары доп-дораан уауткак, белеткел ажилын шыңгызы-биле чаартып тургустурун чедип алырын обдукуткан дааскан.

Үзүниш урушкуну болгаш ону арылгаларын февральде доозуп, колхозтар кидиния чок, багай шынарлыг үзүнишери «Заготзерно» пунктуларының кидиниялыг, эки шынарлыг үзүнишери солдурун «Облазготзернога» (ш Девека), областың көдөз ажил-агый эргеледине (эш Цевменкога) дааскан.

Бо чылдың февраль айда бүгү колхозтарга болгаш хуу ажилдыларга айттың көдөз ажил-агыйың херекселдерини септелгезин доозары-биле бүгү дарганарын үзүктөл чок ажилдылар, оларын көмүр, бедик болгаш херекселдер-биле хандылар, ол ышкыш колхозтарын септелгезин МТС-тер болгаш сокхозтар дамчытып буттук дузалычы чедирерин айткан.

Февральдин бирээге чедир күнде ажилчы аты бурзуңге часкы тарылга узинде 12 килограмм сиенге, 3 килограмм сулуны курлап артырарын, айттың дериг херекселин бүрүн белең тургустурун, кышкы агротехникти хем-

чеглериниң планын март 1-де бүрүн күөсүдирин, хову ажилының бригадаларын четпелеп бижылгаларын, оларга тыртар түштү, чөпсөк-херекселдерин бижылгаларын, колхозтарга бүдүрүлгө болгаш ажилчы планын тургустурун февраль 25-ке чедир доозарын, агротехникти курстарын чорумчударын, оларын өөредирин база ол ышкыш механизаторжу каадырларын өөредилгезин шыңгырадырын областың көдөз ажил-агыйың эргеледине, райкүсүомнар-га, районун көдөз ажил-агый килдистерине дааскан.

Машина-трактор парктарының септелгезин дүргөдөдип, септелгезин шынарына кол кичээлдерин салырын, трактор андазынанын, септаларын, культиваторларын, кожулда машиналарын эки шынарлыг септел доозарын февраль 15-ке чедир МТС-терге чакы тарылгага херектээр, чывар, чаар материалдарын бүрүнү-биле сөөртүп чедирерин турарын, колхозчуларын ишти хуралына колхозтар-биле МТС-терниң аразында керээлериң күөсүлдесиниң дугайында өтөттү МТС-тер директорлары февраль 25-ке чедир чорударын, ол ышкыш 1951 чылда колхозтар-биле МТС-терниң аразында керээлериң чырып, чогоуру өйдө райкүсүомнарга бүртүктөдирин хандыларын, мартың бирээге чедир трактор бригадаларын механиктер, прицепчиктер, кывар, чаар чүдүлдер сөөртүлр-биле четпелеп болгаш трактор бригадаларын вагоннар, артык кезектер болгаш оске-даа херекселдер-биле хандыларын областың көдөз ажил-агыйың эргеледине болгаш МТС-тер директорларына дааскан.

Колхоз, район, МТС бүрүзүңге часкы тарылга белеткелиниң дугайында күрүнө хыналдазын марттын 1—20-ге чедир чорутканы, оң соонда райкүсүомнуң хуралына база МТС-тин чөвүделегине тургускаш, илеретинген чөпсөктерин уауткаарынын шыңгы хемчеглерин алырын областың көдөз ажил-агыйың эргеледине, райкүсүомнар-га, МТС директорларына дааскан.

1950 чылда колхозтарга трактористтерниң ажилдап алган күш-хүннереинге наура телевидирин бүрүнү-биле санажырына чогоуру хемчеглерин алырын райкүсүомнарга дааскан болгаш Балгазында машина-мал ажилынын станциянын машиналарын жаскы тарылга бүрүн ажилгаларын областың көдөз ажил-агыйың эргеледине чөпсөк-рөөн.

Бижик өөредилгези

Кызыл районуң Көк-Тей сумузунда бижик билбестериниң болгаш бижикти биче билериниң өөредилге болгумнери 4 кезек чедир тургустунган. Ында тускай программ эзутаар 54 кизи кирип өөренип турарлар. Олар шушту 10 удаа кичээлдесинер. Ылангыч Суг-Бажында Куулар-Шураның башкылап турар болгуму 11 удаа кичээлин чоруткан болгаш ол болгумде «Совет Тыва» колхозтун жөнгүтүнери Симчирмаа, Севилбаа болгаш оон-даа өскелер эки өөренип турарлар.

Бижик билбестерин бижикке өөредир дээр эштер Көргөн-оол, Куулар Шура, Сириңмаа болгаш Мария Шура олар чүткүлдүг ажилдап турарлар.

Т. Очур.

Бараан саарылгазының планын күөсүткен

Сүт-Хөл районуң херекчелчилер кооперациясы—эрткен 1950 чылда бараан саарылгазының планын долдуур болгаш амгы күөсүткен. Нийтизи-биле бараан саарылгазының план күөсүлдесин—118 хуу болган.

Бараан саарылгазын чогоуру планын амгы күөсүткен майгынар болза: Улуг-Алаак сумуда майгын (эргелекчиси эш Намбар) бараан саарылгазын—130 хуу, Хөр-Тайга майгыны (эргелекчиси эш Дутаржал)—148 хуу, Кызыл-Тайга майгын (эргелекчиси эш Белек-оол)—112 хуу, МТС-те садмг (эргелекчиси эш Диретикова)—134 хуу күөсүткенер.

РСФСР-ниң Дэди Советинде сонгулданынын хүнүңге чедириниң ужуражыры-биле садмг ажилдакчылары социалистиг хүлээлелерин алганнар.

П. ИРГИТ-ООЛ.

Кызымакай хойжулар

Чаа-Хөл районуң Чаа-Хөл сумузунда «Булак» МЧАЭ-нин жөнгүтүнери Дуваат-оол болгаш Чыпсың олар МЧАЭ-ниң эң-не кызымакай хойжулары болуп турар.

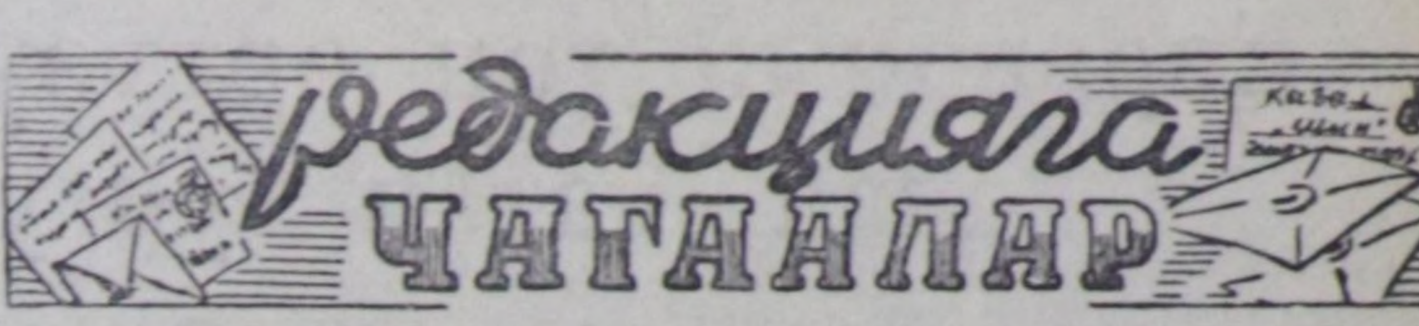
Чыпсың биле Дуваат-оол олар МЧАЭ-ниң 200 баш хой, өшкүтүнү кадарып малдары-биле эрткен күзүн хүлээп алгаш, ол малдан чангыс-даа башты хоратпай менди кыш ажырап деп солурга салган. Хой, өшкүтүнү кыштагыдыры-биле олар-биле талашы-биле эң-не таарымчалыг Бел-Дааның Көк-Дуруг деп кыштагыны шилип ап, мал чөмөрүн кыштага баш бурунгаар белеткел, хой, өшкүтүнү болгаш анай, хураганың кажаларын таарыштыр септел, өдөкти белеткен алган.

Хойжулар Дуваат-оол, Чыпсың хой, өшкүтүнү чүгө хүндүс чер одарыны чедирип кадарыныга зымыларлар-тынмай, малга немелде чөмөрүн берип, мал кажаазынын иштинде ол өдөкти чаа кургаг өдө-иле солуп, дүне эөлчөккө дежурунуйлап хураганнарн тутурбас хойларын хураганнарн сүт-биле эмискиктел турар.

Бодунуң кодындайда хой, өшкү малды менди кыштагыларды дээр Дуваат-оол, Чыпсың оларнын ажилынын түңилегинде ол кодында хой, өшкү семис денгилделип болуп турар.

Малдын төрүүрү үезинге белеткелди эки чорутканы-биле ул малчылар бо чымын төрөөн 60 хойлардан 60 хураганнарны камгалап алганнар.

Р. ХУНАН-ООЛ.

Көжээки школадз өөредилге таарыштыр тургустунмаан

Туран ортумак школазының чанында көжээки школада бүгү эртемнерин тыва амыктар орус дыл кырында өөренип турар. Ол чедиринки-дир, харын. Ону чедиринки деп саназа-даа четпес чүүлдерин ыт чокка эртер болза, база-ла шын эвес Орус дыл билбес тыва чурттакчылар ол кичээлдерге хаара тутунып турар. Оң бир чылдагыны, тыва чурттакчылар Ленин—Сталинның дылы —улуг орус дылга эки өөренип албаан, билер болза-даа, коңчуг кошкак болуп турарында. Ындыг болза-даа, ол кол чылдагына эвес. Хамык ужур өөредилгени таарыштыр организаставаанында.

Чүгө дээрге, дылга чөгөй кизи эртемнерин шингээдип алыры берге болгаш харын-даа орус дыл кырында билип каан материалды чүгө утказын бөзип билип алыры берге болгай. Ынчаарга хоорайда чурттап турар тыва амыктарын элээн хөйүндө «чүгө негезки школага өөрнемейн турар силер!» деп айтырарга, «орус дыл эки билер эвес канчап өөренип боор, бир эвес орус дыл кырында кичээлден чүгө билип алтар хире өөренип алган болза,

өөрнемейн канчаар боор» деп харындап турарлар. Шынап-ла оларның ожуу чеп.

Ынчаарга Туранда тыва 7 чыл школазы база-ла бар, оң чанында көжээки школа организастап болур арга чок бөрү. Черле бар болур ужурулуг. Оң орта ниэстастынарын манап кыштаан эш-өөрлер кайы хой. Волбайн турар кол-ла уктуру, аңаа ажилдаар башкыларын ажил төлөвиндерин районо тыртылып турары билдигер.

Сорулга болза, аспадан коргары эвес, харын коңчу икчизидери, бижик билгилг болдулары чүгө болганда, аңаа үндүрер чарыгал алааыла көрдүнгөн турар ужурулуг. Ол чүгө ажилга чарыгал үндүреринден районунуң коргуп турар ужуру чүл?

Мынчангаш Туран хоорайда болган оон чөп-кавызында чурттап турар тыва чурттакчыларга көжээки школагы өөредилгезин таарыштыр организастап, өөрниксеп турар анык өскөениң күөсүн хандыра чогоуру.

А. ЭРТИНЕ.
Туран школазынын башкысы.

Кинемеханигиниң ажилын хынаар

Барын-Хемчик районда кино механик Билчит 1950 чылдың сөөлүгү үезинде дөрт муң амык рублинын кино билеттерин областың кинофикация эргелединиң бужалтериязында хүлээп алган. Ол механик көдөз чөргөргө кино-чурдуктарын көргүзүп кылган, ыңча түңүгү ашаны тып алып ужурул турган. Ынчаарга билеттерин оорга алдынан мен—деп ул механик мегелдеп турар, а херек кырында кирген ашаны механик боду амыктал, арагал чок кылган.

Билчит, кожер кинонун бүгү херекселди Бай-Тайга районуң төвүнде културга билимдиниң чанында эң кааннан турган. Ам ол механик ийи районуң аразында арагаллап чоруп турар. Кино аппараттарын септээр чүүлдерин, ол

дугайында кино механиктериниң чыгымы «Главкинопрокаттың» областың контора-зында чогоуру-биле хандырып бер-бейн турар чүлү база бар. Көдөз чөргөлдө кирип салбырлары өрткө удур херекселдерин кылып албайн турары болгаш.

Киноларын чогоуру өй-шаанда районга чорудары чугула, оң-биле кады оларын депел асар чоруктарын чорудур ужурулуг. Ырак көдөз чөргөлдө кино аппараттарын хынап көөр болгаш септээр талашы-биле «Главкинопрокаттың» областың конторазы чогоуру сагыш салыр херек. Ылангыч ажилга эки хынамысалга чок кино механик Билчит кинофикация эргеледи хынааш, чогоуру хемчег алып ужурулуг.

С. ТӨРӨШТЕИ.

Тоолда кирген доруг аскыр

Эрткен 1950 чылдың эгезинде Терех-Хөл районуң көдөз ажил-агыйың килдизинге доруг чүзүңүгү бир эр чылы мал турган.

Бир катап районуң көдөз ажил-агый килдизиниң эргелекчиси Ондар болгаш кол зоотехник Фетисов олар ол малды «Большевик» көдөз ажил-агый артели үрелиг бүдүрүкчү аскыр кылдыр сактып алырын сүмөлдөө. Колхоз баштаар чери бо мал болза, анык бичи, үрелиг бүдүрүкчү болур хевир чок тур, оң эки бүдүрүкчү болуру амдызында билдирмес төлөөдө, бис ону сактып алырында дагаалаардыр бис деп турбужа, эштер Ондар, Фетисов олар ук мал келир үедө хой кулунар бээр, эки бүдүрүкчү болуп шыдаар, харын бо малды ыяаыла сактып алынар деп тургаш, колхозтан ук «аскырыны» өртөөнге 2500 рублин төлөдип алган.

ай амык үедө азырап турда, чылы малды эдержилге кампанияга эгелевез. «Бүдүрүкчү доруг аскыр» чангыс-даа бе боозатпаан, харын анаа-ла аыттар биле кады чер кезип чайлаан болгаш бодунуң бүдүрүкчү мал деп шынарын бичи-даа илеретпезин.

Адак сөөлүндө колхозтун чыгымы мал эмчизинге шинчидип көргө, демги мал бүдүрүкчү аскыр эвес, харын бичиниңде чазап каанкай аыт болган. Бо болза, районуң көдөз ажил-агый килдизиниң тускай эртемнигериниң аыт-биле аскырын ылап билбес чөгөнгич, харымысалга чок чоруну көргүзүп турар.

Районуң көдөз ажил-агый килдизиниң тускай эртемнигерин колхозтарга үрелиг бүдүрүкчү малды шилип бөөрдө онза харымысалгалыг болуру чугула.

Х. БЕГИН.

Чөпсөк-херексел септелгези эки чоруп турар

Тенди районуң Элегес сумузунда «Победа» колхозтун колхозчулары РСФСР-ниң Дэди Советиниң сонгулданынын чедир чакы тарылганың чөпсөк-херекселдериниң септелгезин доозар дээр чүткүлдүг ажилдап турар. Көдөз ажил-агыйың чөпсөк-херекселдериниң септелгезинде ажилдап турар номомолту О. Чыртан-оол 6 андазынанын, 18 илдерини, 18 азытты хем-

рекселдерин, 5 терелерин септел дооскан болгаш бүдүрер ажил нормазын хүн бүрүдө амык күөсүдөдип турар.

Часкы тарылганың үзүништериниң арылгалыгында колхозчулар сонгулданыр хүнүңге уткуштур 510 центнер үзүништерин арылгал доозар дээр шалпычы эзу-биле ажилдап турарлар.

В. ТУМЕТЕИ.

Бедик дүжүт дээр

Чаа-Хөл районуң «Ленинчи орук» көдөз ажил-агый артелиниң хову ажилдакчылары бо чылдың бедик дүжүтү алырына үзүниш арылгаларын болгаш тарылга шөлдериңге чөмөжик-гө белеткелди шалпычын чорудуп турарлар. 70 тонна үзүништин 67 тонназын арылгал алган. Үзүништин үнүжүн хынап көөргө бедик көргүзүп берген. Дарганар Рухин, Аношин олар септее чогоуру илири, андазынаның септелгезин доосаннар.

Орус улуг критик-революсчу

(Н. А. Добролюбовтун төрүтүнгөн хүнүндөн бээр 115 чыл болганынга),

1806 чылдың февраль 5-те шыларгангай орус чырмдыкчы-демократ, чалбыштыг патриотчу, орус улустун хосталгазы болгаш аас-кечки дээр дөмөселчи—Николай Александрович Добролюбов төрүтүнгөн.

Добролюбов бодунуң биче чоран чылдарын Нижний Новгородка эртерген. Лама-адызынын Добролюбовна белеткел турганы хурээ-хинг албаны ол талантылыг, төлөпиг болгаш ханы угтаныг оюдуң чүткүлүн хандырайн турган. Добролюбов бодун долгандыр турган консервативтиг болу-биле харылаазыны шийтирилди-биле үскөн болгаш хаан чазакка удур демиселдин революстуң орунчө кирген.

1833 чылда Добролюбов Петербургуң педагогика институтунга кирип алган. Оң шыларгангай мергежилдери профессорларнык кичээлериң доранаа бодунче хандыштыккан. Удатпаанна, институтка турган назармачы корум-чурмунарга удурланган муракчы студенттериниң болгуму Добролюбовту долгандыр тургустунган. Добролюбов коңчу эки өөрнөнгөн болза-даа аңаа алдын медалды бербөөн болгаш институттан үндүрер деп кыжынап турган.

Студент чоран чылдарында Добролюбов Н. Г. Чернышевский-биле танымал алган болгаш оң деткичиси-биле Н. А. Некрасовтун үндүрүп турганы «Современник» деп журналга ажилдап эгелевез. Чернышевский-биле Некрасов Добролюбовтун арга-мергежилдерин бедик-биле үнелөөн болгаш бир чыл болганда ол журналдың литератур-критика салбырын удуртурун аңаа даасканнар.

Оң сөөлүндө Добролюбов «Современникти» редакторларынын бирээзи боду берген. Ол журналга нарлап үндүрүп турган Добролюбовтун литератур-критиктиг, философтуг, педагогтуг чүүлдери болгаш рецензиялары

орустуң муракчы хөй-ниитизиниң калба кезектеринге дириг сонургалды хайындарып үндүргөн. Добролюбов болза, революсчу-демократтыг шимчээкниңиң шыларгангай ажилдакчызы болу берген.

Добролюбовтун бүгү үезд-бодалы, литературлуг болгаш хөй-ниитичи ажил-херээ болза, креспостниктиг эзу-чурумнарны, хааныг дорян тургузуну чок кылып узуткаарынын бодунуң болурун билериниң болгаш теория талашы-биле үндөзилериниң шыңгыны, медерелдиг чүткүлү-биле сиңиккен. «Бо амьдралдың амгы корум-чурумундан долзуу-биле узунтуп болурун үзүргөж чугулазынын шийтирилгит бүзүрелин сакты-сеткилге чогадыр херээ» деп Добролюбов бижээн. Ынчалза-даа Добролюбов ол үедө хааныг Россияда тыттып турган капиталистиг байдалдарын ожаап көрбөйн турган. Ынчангаш улустун хосталарынын оруунда карачаңгыс моондак болза, хаан чазак болгаш помещик-креспостниктиг тургузу деп Добролюбов санап турган. Добролюбов болза, ол моондактың дүжүп бадары-биле улус, ниити чер эдилээкниңиң социалистиг принциптеринге үндөзилеп бодунуң хостуг хөжүлдөзүн эгелеп болур деп бодан. Добролюбовтун социалистиг бүзүрелинниң утуйлыг характери ында болур-дур.

Улуг критик теория талашы-биле тараачын революсизиниң үндөзилеп турган. Ол сорулганы түссөдиринге Добролюбов бодунуң философиятуг үездерин, политиктиг пропаганданы болгаш литератур-критиктиг ажил-чорудулазын чагырттыган.

Барын чүккө философтуг бодандын хөгжүлдөзүн Добролюбов кичээлгиди-биле көрүп турган. Чернышевскийниң нан-биле Добролюбов Фейербахтың «хостакчы» материализмин

күөздөдү-биле хүлээп алган, ыңчалза-даа үениң төөгүлүг болушкунунарын болгаш аныгың чөрдүдөөлөрин билер талашы-биле ол, немец философан дүзү хандыр бодап турган. Россияның социал-эконом талашы-биле хондундагы чорун эртемниң социализмин тургустарынче чокшуплап болурунун аргазын Добролюбовна бөрбөөн.

Добролюбов болза, ниитилел хөгжүлдөзүн болушкунунда шийтирил чери, кижилерниң ажил-чорудулазын тодаргайлап турар оларын ниити үездеринге болгаш бүзүрелинниң кичиринге укладырган. Добролюбов болза, муракчы идеалынч пролетаризм, массаларын чырмалары болза улуг ужурудазын көргүскөн болза бо талашы-биле ол, чырмдыкчы кизи болур. Добролюбов болза марксизм-ленинизмниң мурунуга философиятуг хөгжүлдөзүн сөөктүг чадазы—орустун революсчу-демократтыг материализмин тургузукчуларынын бирээзи чораян.

Маркс биле Энгельс Добролюбовту эки билеп чораянар болгаш ону шыларгангай орус чырмдыччыларын бирээзи кылдыр санап турганнар. Маркс 1871 чылдың ноябрь 9-та Н. Ф. Даниэльсонга чагаазына Добролюбовту Лессинг болгаш Дидро-биле деннеп турган. Энгельс 1874 чылда «Эмигрантская литература» деп чүүлүңге «Ийи социалисти Лессингтер болур Добролюбов биле Чернышевский ышкы чөргөңгө ийи чогаалчыларын» иди үндүргөн чуртунг—Россияның дугайында өөрүп бижээн. (К. Маркс болгаш Ф. Энгельс, Чогаалдары, том XV, арын 235).

Философтуг материализмин кол чүүлдери Добролюбов тодаргай билдирип турган. Бодунуң философтуг чүүлдеринге Добролюбов тергидеки аңгыларын идеологияныга, идеализм-

ге, шыжын-чүдүлгөге, коозун чалбарышкына күштүү-биле удурлашып турган. Добролюбов болза, «кижи бодун бүгү материалдык шынарлар чок кылдыр бодап» черле шыдаас деп санап турган. Материя бодунуң «күштер-биле» бистичи медерелинске хамарылыгы болуп турар деп ол бидыткан. «Бодаддың материязы даштык чүвөлери билп алырын» тургузуп турар болгаш «кижи билишиниң бодундан хөгжүдүп турар эвес, харын даштык деле-гейдч оларын аыт турар» деп Добролюбов чугаалаан.

Ниитилел амьдралын материализми билдериниң талашы-биле Добролюбов элээн шыныг болуп чораян. Ындыг билишининге дүлгүтүнү «кижилерниң аразына бойдустан байлааның хуваалдазын» берип турарын ол медерелин билген. Ниитилел харылаазынын организастаарына төөгү хөгжүлдөзүн дүрүмнери туруп турар болгаш кижилик кандыг бир байдалдарны «сатырлары-биле» чурттап, ажилдап турарлар деп санап турган болза-даа, ол дүрүмнерин кандыг болурун, база ниитилел харылаазынын өскөрүлүшүнүн билген болгаш кижиниң бүгү ажил-чорудулазын ол дүрүмнер канчаар тодаргайлап турарын ол билбейн турган.

Россияның ниитилел амьдралын Добролюбов «ниитилел харылаазынын дан» болгаш «байдалдардан» тыттып үнүп турар политиктиг демисел кылдыр, бодунуң кудданыкчыларына удур улустун демисели кылдыр билп турган. Чернышевский ышкыш, Добролюбов болза, сөс-биле хосталганы болгаш демиселдиниң талалачылары болуп, а херек кырында чүгө помещиктерниң эрге-ажыктарын хандырынын дугайын бодап турган дворян-либералдарын чоңа удур угламышкынын ол көргөн. В. И. Ленинниң бижээни болза, «Езулуг демократтар Добролюбов биле Чернышевский, массаларын иделикни хөмчүтүрбөс болгаш помещиктерниң эрге-тамыктарын кам-

гадал алырын күзөөн либералдарның реформизмин чөптүү-биле шүтүмчүлөп турганнар».

Хынаалдык дорамчалынын учурун бодунуң политиктиг үездерин шуут амык-биле илередир аргазы чок болганында Добролюбов болза, шүгүмчүлөдиг чүүлдеринге үргүлчү-лө өскө кижилерин чугаалары хевирлиг утканы көргүзүп турган.

Добролюбов болза,

Европаның төп ортузунга дайын айыылының одаа катап тургустунарынга удур улустарның демисели

(«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солуннун арынарндан).

Бухарестге «Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солуннун ээлчеглиг дугаары үнгөн.

«Барыын Германияны боо-чепселгээринге удур демисел—тайбың дээш демисел» деп эгелиг мурунку чүдүлүчугаалап турары болза: «Тайбың талаакчыларының Ийи дугаар Бүгү-делегей конгресси Германияны катап боо-чепселгээринге бугу оралдажышыкынарнын шийтпирлини-биле буруудаткан. 80 чурттарның хой ажылчы массалаарының төлөөлекчилери герман милитаризмини катап тургузарының планнарын тайбыңның херээнге улуг айыыл кылдыр айткан болгаш боо-чепсел дүжүргүнгөн, катышкан демократтык Германия-биле тайбыңның керээзин чарарын, база ол чурттан эжелел шерилерин үндүрерин негезинер.

Улустарның улуг асамблеязының ол эң чугула шийтпирин боттандыраары дээш демисел болза, янкан америк агрессорлар маршаллыктык чурттарында чыгарыкчылары-биле кады кем-буруудуу-биле демисел алгаш, Барыын Германияны калчаалык-биле боо-чепселгээрини орунда туруп турар уде аманчаар-даа аажык улуг жуурдуу-булу болуп турар.

Тайбың дээш бугу улустун күчүзүңүң чижектерин, гитлерлиг «вермахтин» катал төртүнчүгө удур Францияда, Италияда, Барыын Германияда, Англияда улустун демиселдерин көргүспүшкан, мурунку чүдүлдүң демисел турары болза: «Тайбың» ынакчыдыг Совет Эвилелиниң туруп турары-биле чергелештир чүгөл тайбыңга ынакчыдыг демократтык Германияның туруп турары Европага чаа дайының чалады. Европага хан төгүшкүннерин болдурбас болгаш америк империалистерин Европа чурттарын кулданыр чоруун болдурбас дээрин бугу чурттарда тайбың талаакчылары билпип турарлар. Ычангаш Барыын Германияны боо-чепселгээринге удур демисел болза, амгы уде тайбың дээш демиселдин топ сорулгаларының бирээзи болур.»

«Тайбың дээш демисел туруп улустар америк агрессорларның кем-бурууду планнарын үрөп бузарлар» деп нияти эге-биле солун болза Эйзенхауэрингелгенге удур Францияда патриотчу ажил-соцсальдыкчылар дугайында, Италияда удур алышыкчылар чыскаалдарының дугайында, боо-чепселгээринге удур Барыын Германияны ажилчы чоннарын кулданыр улурларының дугайында медаларын парлап үндүргөн.

«Герман империализмини катап төртүндүрү» — Францияның тайбыңына болгаш айыл чок чорунга кыякын болур» деп эгелиг, чижектер-биле көргүстүнгөн тодаргай чүдүлүңе Францияны коммунисттик партиязының Политбюрозуңуң кижигүңү Франсуа Бийу-уң бижээни болза:

«Бистиң чүрүвустүң ызыгыраарына герман армияны катап тургузуп турары Европага дайын айыылын дыка күштедирип турар болгаш Франция оңаветык кыякының болдуруп турарын француз улус кончук эки бил турар.

Барыын герман армияның солдаттарының дына хей керзин мобилизация дээрге, Совет Эвилелинге болгаш улус демократияның чурттарына

экизи-биле билдингир. Эрги милитаризмин «дранг нах остен» дээр планын боттандыраары-биле герман милитаризмге база катап мандат бээр дээш француз солдаттары нацисттик офицерлерге кагытырын француз чааак чопшээрээр дээрин француз улус эки билпип турар.»

Германияны боо-чепселгээринге катапташкыныга удур демисел болза, Францияда тайбыңның күштерин катыштыраарына кол үндөзүн болур. Францияны токарлыери, демир-орукчулары, үлетпур ажилчылары Барыын Германияны боо-чепселгээринге америк планнарын үрөп турарлар. Декарбның тончүдүе тайбың болгаш хосталга дээш демиселчилер «Германияны боо-чепселгээрин катаптаарына удур мен!» деп лозунг адаа-биле бугу улустуң санал чыкпадын эгезинер. Каш-ла хүнерин дугузунда чүс-чүс муң хол үжүктери чыгдынган.

«Барыын Германияны боо-чепселгээрин катаптаарына удур Францияны коммунисттик партиязының демисели болза, национал улуг демиселге чаа уде-чаа болур. Французтарның, пролетарийлерин, коммунистерин туруп-байдалы пролетар интернационализмин меделеринче бисти сорук кирип турар нацияның эрге-аныктыгына таварып турар чүве болганда бо демиселди партия чүткүлдү-биле болгаш дидими-биле чорудуп болур. Германияны боо-чепселгээрин катаптаарына удур могаг чок демиселдин оруу-биле бистер Францияны болгаш Германияның улустарының аразында аяк-дүманың чагыс эвин быжыглаар бис. Ликке болгаш Гротевольте баштаган Социалистик чагыс эпитг партияның удуртулазы-биле Германияның Демократтык Республиказының демисели, база коммунисттик партияга удур турган Барыын Германияның ажилчы чоннарын демисели болза, дайынның империалистик кысыкчыларының планнарын үрээринге шийтпирлиг жуурдузалыг болуп турарын кижиги бүрүзү-ле билпип болур.

Ычангаш французлар, Совет Эвилелинге болгаш оң баштыкчызы эш Сталинга боттарының өөрүп четиргенни база катап медепер билпип болурлар. Потсдам дугуржулазы боттандырышкан, Совет Эвилели болза, Европага, ылаңгы Францияга тайбыңның үндөзини—боо-чепселгээр дүшкен болгаш тайбыңга ынакчыдыг Германияны тургузарын хандырган—деп эш Бийу бижээ.

Англияның коммунисттик партиязының чигинче секретари Гарри Поллит «Тайбың дээш демисел—төп сорулга» деп чүдүңгө бижээни болза:

«Кажан колония чурттар амаарышпа чоруктарына шагда-ла чедип алгылаан ийикке, азы национал хамаарышпас чорук дээр боттарының демиселин күштедирип турар уде ол чурттарны чүс-чүс чылдарда дарлап келген Англия боу-ла АКШ-тың 49-ку штатды кылдыр улам-на шийчип бар чыдар.»

Англияның АКШ-ка ол чагыртышкынын бугу айыылын, ол чагыртышкынын политиктик эконом болгаш шериг талазы-биле когарлардын культураның бураашкынарын англи улус ам-даа медепер билбей турар.

Бистиң эң эки аэродромнарыбыс американың холунда туруп турар. Американың Англияда шериг болгаш далай талазы-биле школаларыг. Ыраккы Чөөн-Чүкте бистиң армиямыс, далай болгаш агаар күштери-вис американың дукаалдарын бугаар дайылдажып турарлар. Америка болза, Англияны фунт стерлинготуң үнезин кулданырыча албадан. Америка болза, «Шуман планы» күлөп алырыча Англияны албадарын оралдажып турган. Европада англи шериглик америк генерал Эйзенхауэрге чагыртырарлар. Американың негезин-биле чуртта коммунистерге удур өжөөн-нүгүлдү чорудуп турар. Тайбың талаакчыларының Шеффилдге болур деп турган конгресин хорурун база-ла американың Эггилге дукаангаанар.

Бир эвес силер, Лондонда Гросвенор-скверлеп чорур болууларга ында кайы хире хой бажындара американың чурттал турары дорананын көстү бер, ычангаш силер болуңары Вашингтонда ышкаш чылдыр бой бээр силер.

Англи чаак улустун демократтыг эргелеринге үргүлчүң кара-сагыштыг халдашкынын чорудуп турар. Ажилчынарга удур, демократияга удур кемчелерни лейборист чаак аякы-биле күштедирип турар.»

«Тайбың камгалаарыңа күзөлдүг чончук эң-не калбак кезектеринге херек чаартыгы политика туруп турар бе?» деп бистен айтырып болур болгай. Харыс тодаргай: Ол политика болза, тайбың талаакчыларының Ийи дугаар Бүгү-делегей конгресин чогадып кааны тайбыңның программасында туруп турар. Ол программаңың тос пункттары төгүлүг ролду ойнаарлар ийикке, азы оларны херек кырында Катшыкчан Националың Организациязы кылур жуурлуг деп бүзүрөп турар бис.

Францияның компартиязының «Найе до коммюнизм» деп теориялыг болгаш политиктик журналының дугайында допчулалды бо дугаарга база кириген. Жууналдыкка, хой ажилчы чоннарын чүгөл негелдери дээш, демократтыг хосталгаларны камгалаары болгаш калбартыры дээш демиселди — коммунисттик партияның мурунда ам туруп турар кол сорулга болур. Францияның национал хамаарышпас чорук дээш, база тайбың дээш демисел-биле чоок колаштырып турар деп допчулалда медепер турар.

Австрияның Коммунисттик партиязының чигинче секретари Фридель Фюрнбергтиң «Австрияның барыын социалистерин баштыкчылары—америк империализминг агентилери» деп чүдүлүң солун парлап үндүргөн.

Америк ээлериниң дукаалдарын күүсеттишкан, ССРЭ-ге болгаш улус демократияны чурттарына удур калчаалыг кампанияны чорудуп, чаа дайынның бужар баяк кысыкчылары, болуп турар Австрияның барыын социалистерин сатыныкчы чорун хой саным чижектер-биле көргүзүп тургаш автор сойгалап илереткен.

«Амгы социалистик партияда ичкилер болза, империалистик Американы чаргы социалистик деп адал турарлар, а Совет Эвилелинге болгаш улус демократияны чурттарына удур

бужар-чүдөк меге-нүгүл кампанияга киржиринден кымнар ойталаан болдур, оларны шунтуун партиядан үндүрүп турар» деп автор бижип турар.

Румынияны ажилчин партиязының Төп Комитетиниң кижигүңү Констанца Крүчунуң «Югослав херээженер Титонуң фашисттик болуңуңе удур иделкейли-биле демисел туруп» деп чүдүлүңе югослав ажилчы херээженериниң аар-бөгөс байдалының дугайында, титочу дээрбечилерин ханың өлүрүңү чорунга, күштеп-күчүлүшкүнине, болгаш бастып-дорамчылаарына удур оларның мадырыг демиселиниң дугайында чугаалап турар.

Авторуң бижип турары болза: Түрөттү чорук биле аштаны чорук, күш-ажылдың кандыг-даа камгалааның чоругу, бугурлулгерде болгаш көздөдө ажилчы кулданышыкыны байдалдары, албадалдың күш-ажылы, чаш урууларың өлүр чорунуң көвүдөшиниң, хорутталдар, өлүрүш-шажылаар лагерлерде хиличкөтөшкүннер болгаш өлүм чидим болза, югослав херээженниң амгы салымы бо-дур.»

Ранковичтиң каргыс шагдааларыңың пхталарга албадалдың ажилдарыңе херээженерин сымрып, ажилга келбөөннери кадыг-дошкуну-биле кезеди турарлар. Чоюкта чаа тудуларга 10 пхактыг ажил хүнүн доктааткан. Ол кемчелер болза, тудуг үлетпүрүнде мергеннөөн ажилчыларының хой кезин болуп турар, ылаңгы херээженерге улуг бергелдиди таварыштырып турар болгаш чаа төртүнгөн урууларың өлүр чорун шунт өстүрүп, база уруг дүжүр чоруктарың санын улам көвүдөдип турар.

Югославияның муң-муң херээженерин кара-бачындара болгаш лагерлерге хиличкөтөшкүннер турарлар. Хей-хей хорутталырган херээженер — 20—30 чыл партия стажтыг Югославияның Коммунисттик партиязының хоочун кижигүңери болур-дур. Хорутталырган херээженериниң этеп сол, оларга эмчи дузалачкызын көргүсөйүн турар, оларны доң черлерде оңарлар казары-биле болгаш хомери-биле албадал, кижиги шыдаар арга чок аар-бөгөс болгаш аяк чок ажилдары күүседирин күш-биле албадал турарлар.

«Югослав херээженер болза, гитлеризмге удур демиселге канчаар-даа аажок улуг салышыкыны киргеннер. Тито — Ранковичтиң фашисттик бөлүңүңе удур демиселге улам-на идепкейлиг киришишкан, оң-биле кады олар болза, Титонуң фашисттик болуңдун югослав улугу хостаары болгаш Югославияны тайбыңның база демократияны лагериниң хурээлениче катал эгидер дээш, чаа дайын белеткениң кем-буруудуг, империалистик планнарынага удур демисел туруплар» деп, автор түңелинде бижип турар.

Дугаарга база ол ышкаш Чехословакияны Коммунисттик партиязының чигинче секретариниң оракачызы Иосиф Франктиң «Чехословакияда беш чылдың ийи дугаар чылыңың чедиринери» деп чүдүлүң, Ян Маректиң «Эйзенхауэрлер кыякын турарлар» деп база «Өлүрүңүң өлүрүңүңүң өөрүп мактап турарлар» деп политиктик чүдүдери, «Кыдат Улус Республикада» деп информацияда парлатынган.

Барыын Германияда чепселгээринге удур конгресс

БЕРЛИН. Январь 28-те Рур областың төвү Эссене Барыын Германияны катап чепселгээринге удурланган бир дугаар конгресс болган, ону Барыын Германияда тайбың дээш демисел туруплар чымдырган. Катап чепселгээринге удур демиселдин тодаргай кемчелерин алырын чугаалажыры-биле «Тайбыңның амы-тынын алыңар» деп лозунг адаа-биле чүс-чүс төлөөлөр Барыын Германияны бугу черлеринде чымтыган. Конгрессти Барыын Германияны бугу чурттакчыларының төлөөлөрүндө тургустунган тусый белеткел комитеди чымдырган.

Конгресстин төлөөлери немец улустун мурунунда бонич «чазанче» м.н.нифест чоруткан, ында: «Барыын Германияны катап чепселгээринге болгаш 1951 чылда Германия-биле тайбың керезин чарарыңа удурлангып турар силер бе?» деп айтырылгарга харыызы алыры-биле бугу чончуң саналын дынаар хурал чымдыларың негеп турар.

Конгресстин кирижчилери ол хуралды херек кырынга эртнери дээш бугу күштер-биле туржур деп хулаага алганнар.

Конгресс катап чепселгээринге удур улустун шимчөөшкүнниң удуртуу белеткелдиң комитедин тургускан. Комитеттин составында Барыын Германияны чурттакчыларының бугу ажилчыларың төлөөлери кирген.

Бонн «чазанче» чоруткан манифестиде чугаалап турары болза:

«Шериг кезектерин чепселгээр тургузар болгаш шериг үлетпүрүн катап тургузар аргалар-биле Германияны катап чепселгээр кемчег дугайында шийтпир неместигиң улустарыңа чопшээрел чокка хулаа алдынганын медеперлестир бис. 1950 чылда Нью-Йоркка болгаш Брюссельге болган чөвүлө хуралдарга ол шийтпирин неместигиң төлөөлөрүң киркиргези чокка хулаа алган. Ол шийтпирин ам херек кырында боттандырып турар тур. Америк ге-

нерал Эйзенхауэринг Германияга чораны ол дугайында тодаргай херечи болур тур.

«Бистиң улзувустуң келир үезиниң чагай херээ дээш, бистер бугу партиялары, профвилелдер, католиктик болгаш евангелдыг хурааларын тус-тус кижилерин, катышкышыкынары болгаш комитеттерин, федералдыг чааак бугу улустуң хуралын чымдырар дугайында чоруткан негелдин камгалаарыча кийгырып тур бис. Кижиги бугу улустуң хуралын эртнери дээш бугу күштерин-биле туржур бис. Бистиң черивистиң хоорайларына болгаш суурларына ол хуралды белеткээр комитеттерин тургузар бис, дайын белеткелдеринге удур улустуң шимчөөшкүнниң удуртуу-биле катап чепселгээринге удур белекел комитедин тайбыңга күзөлдүг чуртта чылыңарын бугу аңгыларында соңуп алган бис.

Бир эвес немец улус бодуңуң демократтыг эргелерин аныктып, бодуңуң келир уде ху-салымының дугайында боду шийтпир үндүрүп, дайынче бе, азы тайбыңче бе деп чүвени улустун хуралың аргазы-биле илередиң, катап чепселгээринге удур бодуңуң улурларыңкынын медепер болза, делегейниң үш дугаар дайының орунуга моондак тургустунар болгаш тайбыңны херезин камгалап алыр. Бистиң улзувустука тайбың болгаш аас-кеңиктиг чуртталганы чүгөл ыңдыг арга-биле хандырып болур.»

Эрги офицерлер болгаш солдаттар неместиги чонуга тусый кийгыры үндүргөн, а ол ышкаш конгресстин ажилчы кирип турган журналистер болза айтыгы үндүргөн.

Оон ангда конгресс Барыын Германияны бугу профвилелдериниң кижигүңеринге катап чепселгээринге удур демисели күштедирерин негеп, кийгыры үндүргөн.

(СӨТА).

КНО-нун Кол Ассамблеязының политиктиг комитетинде

НЬЮ-ЙОРК. КНО-нун Кол Ассамблеязының политиктиг комитетиниң январь 29-гүң эргенинде болган хуралында Корея айтырын көрүп чугаалажырын үргүлчүлөп турган. Хурал эгелээш соонда араб болгаш азияны бөлүк чурттары Корея болгаш Ыраккы Чөөн-чүк айтырыларын тайбың арга-биле шийтпирлээриниң суурун дилеп тывар сорулга-биле чеди чурттарның конференцияны чымдырар дугайында боттарының саналын катап чаартып көргөн төлөөлелин кирип келгеннер.

Чаа төлөөлөлдө чугаалап турары болза, ол конференцияны киржикчилери «боттарының бир дугаар хуралына Кореяда болашкыны соксадыр талазы-биле кемчелерин баштай дугуржуп чугаалашкан, база ону херек кырынга боттандырган соонда, ам олар оон ындагы чугаалажышынараже кирер жуурлуг.»

Данияны төлөөлекчи Борберт 12 чурттарның төлөөлелинде ескерилген төлөөлөриниң аразыгча чарлактарының ырак мурунда-ла санал берип

эгелээш, америк төлөөлөлдү деткир мен деп медеперлест.

Оон дараазында Голландияның төлөөлекчини Валлуек сөс ап чүве чугаалаш, бир эвес 12 чурттарның төлөөлелин бадылашкына тургузар болза, оң төлөөлери бадылашкына киржиринден дадалгалар апар деп медеперлест.

Бельгияның Доминикан республиканың болгаш Либерияның төлөөлекчилери америк төлөөлөлдү деткир бис деп медеперлестнер.

Францияны төлөөлекчини Ловаст бодуңуң чугаазына америктиң башкарыкчы бөлүктөрүн Кыдат Улус Республиканы буруударынче чүткүдүп турар шыдыгы негелдениң мурунуга дүжүп берген.

Гоминдангы Цзян Тин-фу сөс ап чүве чугаалаш, Корея айтырын тайбың арга-биле шийтпирлээрин чедип алырын негеп санал берген Индияны төлөөлекчини Рох болгаш еске-даа төлөөлөриң кырыңче шурай бер чазып турган.

(СӨТА).

Ч А З А Л Г А

1951 чылдың январь 30-де үнгөн № 19 «Шын» солунуң 4 дугаар арнында «Судтуң залында» деп чүдүлүң

дүң 2 дугаар абазының 5 дугаар одуруун «1947 чылдың» деп номчуур дур.

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Скарлатина—айыылдыг халдавырлыг аарыг

Аарыг урууларың ойнаан чүүлдерин болгаш хевин дамчыштыр, ол ышкаш чугаалажыга үезинде чөдүлдөн, база аарыг кижилер-биле харылашкан кижилерни дамчып халдаар.

Скарлатинадан зараан кижиниң бажынынга барган ижи болза, оон халдавырын б-дунун бажыныңче апарып, кадык урууларына чыпшырып болур. Уругун мага-бодунга шивашкылар үнүп, боосгазы аары берсе, бажынараже эмчини дораан-на чаланыр.

Скарлатина ангина хевир-г, шивашкы унемай анаа эртип база болур. Медициниң ажилдакчылары ангиозун скарлатина деп илередиң тургускан болза, уругу доп-долаан эмнегеже чедиринер.

Аарыг уругу орунга шимчелетип чыгырар, азы-чөм-н таарыштырар болгаш чөп эмвээр чугула негестнер.

Скарлатина бүүгөктерин болгаш кулактарын дуулап ааразы хевирлиг үргүлчү каданнап турар. Уругу эмнегеже чорудупканын соонда, уругун хевин болгаш бажын иштиң дезинфекцияларын (эм холугуң өзидиргелер-биле арылгалары) негеп.

Скарлатинадан аарып эрттерген уруглар 40 ховуктун иштинде бодун догандыр турар уругларга халдавырлар тараап болур.

ИЕЛЕР! Аарыг урууларың кадык уруглар, кадык уруглар аарыг уругларже чоокшуладып харылаштырбадар!

Уруглар ажаар черлериниң аргелекчилери, школарның директорлары болгаш башкылар, уругларын кичөөлө келбей барганы тодаргай-биле илередиңер, кичөөлө үскен уругларын школаже болгаш уруглар ажаар черлерче эмчиниң шыңзылгазы чокка кирбеңер.

Тыва областың санитар чырыдышкын Бажыңы.

Америк империализм—япон улустуң өжээниң дайзыны

ПЕКИН. «Японияны чепселгээриниң америк планын үзе тыртаалынар; Японияга бугу талаңың чөптүг тайбың керезин чарар дээш демисел бис» — деп «Женьминьжао» солунга парлаан мурунку чүдүлү Сяньхуа агентиле дамчыдып турар.

Солунуң бижип турары болза, АКШ Япония-биле тайбыңның чагыс талагы керезин чарарың далашкан чоруктуң тодаргай чылдаганы дээрге, оларның Кореяда аштырышкыны барымдаазы болуп турар. Делегейге тергиделди чаалап алдыр дээр боттарының планнарын боттандыра дээр америк империалистер Барыын Германияны болгаш Японияны чепселгээрин оралдажып турарлар. Японияның тадазыңе салдыган америк планга шийтпирлиг удурланышкыны бугу делегейге дыңдып турар. Америк империалистер дайын сөөлдүңе Япония-биле дугуржулгаларын кара-өжөгээр үрөп турарлар. Кыдаттың, Совет Эвилелиниң болгаш Азияның тайбыңга ынакчыдыг бугу чурттарының айыл чок чорунга америк империалистер кыякын, япон улусту өлүмүнүң орунче чыгап турарлар.

1950 чылдың декабрь 4-те Кыдаттын улус республиказының дамыкы херектериниң министри Чжоу Эньлайның медегелениң дугайын солун бижип турар, ында чугаалап турары

болза: «1931 чылдың сентябрь 18-тен эгелээш япон империализм Кыдатка удур чепсектиг агрессияны боттандырган, улуг-улук котгарларды чедирбүшкан, бистиң чүрүвустуң улзувун кошкуч-хөрөгүзүңгө улуг чидиргелери болдурбушкан, бистиң чүрүвустуң калба-делгем районун үргөдөн; 8 чылдың мадырыг дайынын түңгөлдө келдеп келдеп улустуң удурланышкыны болза, япон империализмге аштырышкыны таварыштырган болгаш Японияга удур дайынга тиелелени чедип алган. Мычангаш шынап-ла, Кыдаттың улус республиказы болза, Япония-биле тайбың керезин чарарыңа белеткелди кылдыр, чогаадыр болгаш чарар дугайында киржилгеча болдурар жуурлуг.»

Солунуң бижип турары болза, япон болгаш еске-даа империалистер Совет Эвилелиниң чөөн-чүк районнарынче халдап, ССРЭ-ниң чөөн-чүк кызыгаарларына үргүлчүлүг айылын халдадып турганнар. Делегейниң ийи дугаар дайыныга, шынап-ла Совет Эвилели Японияның кол күштери квантун армиязын чыла шапка болгаш дүргөн дүжүп бөри-биле Японияны албадан. Шынап-ла мычангаш, Кыдаттың, Совет Эвилелиниң болгаш Азияның еске-даа чурттарының улустары Япония-биле чагыс талагы тайбың керезин чарар дээр америк планга удур туруп

турарлар. Бо чуртту Катшыкчан Штаттарны чепселгээр чоруну кыдат улус терле ханчап-даа болдурбас.

Чагыс талагы тайбың керезин болгаш Японияны чепселгээр чорук япон улуска шуут аяк чок болгаш япон улуска ол чорук шыгыны айыылдыг болуп турар, ол чүд дээрге, Япония Кыдаттың улус республиказы-биле болгаш Совет Эвилели-биле дайынның байдалына турарын уламчылап турары ол болур ийик.

Япон улус Кыдат-биле болгаш Совет Эвилели-биле найыралап чурттаар күлөдү, оларның-биле тайбың байдалды тудар деп чүведө кандыг-даа дадалгалар чаа чок. Японияның ажилчылары, тараачынары, интеллигенция болгаш ылаңгы япон буржуазиязының кезээ билпип турарлар, чүд дие, Кыдатче, Совет Эвилелинге болгаш Азияның еске-даа чурттарыңе өжөөниң чорук япон экономикага буза-шавышкының байдалды кылганы ол болур ийик. Катшыкчан Штаттар Японияны бодуңуң колониязы, бодуңуң барааннарын хандырап рынок кылдыр хуулдуарын күзөп турарлар.

«Женьминьжао» солунуң медеперлеп турары болза, америк империалистер Японияны дайынга мырзады чоокшуладып турарлар. Японияны ажилчы аңгызына болгаш бугу япон улуска чагыс талагы тайбың керезин чарарыңа болгаш Японияны чепселгээринге удурланышкындан, ийи улуг күрүңелер — Кыдат биле ССРЭ-ниң эп-найыралдыг байдалын доктадып тургузар дээш бугу талаңың чөптүг тайбың керезин чарарыңа ангыда

өске чугула сорулга чок. Ол дээрге, политиктиг улуг демисел, оң тилелгеи болза япон улустуң туруп турарындан хамаарыр.

Солунуң медегерлеп турары болза, улустар аразының амгы байдалы япон улустуң демиселдин таарыкчалыг болуп турар. Кореяда кадыг-дошкун аштырышкына америк империалистерин арын-нүүрү чиди-биле дүжүп баткан. Империалистерниң лагеринде бустуушкун-божундашкын тытып келген.

Кыдаттың, Совет Эвилелиниң болгаш Кореяның улустары-биле кады япон улус америк империалистерин болгаш Носиданың чазаның ажилдап кылганы тайбыңның чагыс талагы баяк планын үзе тыртып шыдаар болгаш япон улустуң эрге-ажыктарын харылап турар бугу талаңың чөптүг тайбың керезин чарарың чедип алыр.

Кыдаттың болгаш Совет Эвилелиниң улустары япон улуска бодуңуң тайбың амдыралын дүргөн эгелээр арганы бээр дээш Япония-биле тайбың керезин дүргөн чарарыңе шаг-үргү